

Etsivä nuorisotyö Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 2019

Tapio Taskinen

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Opetus- ja kulttuuritoimi

Etsivä nuorisotyö Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 2019

Tapio Taskinen

Aluehallintovirastojen julkaisuja 86/2020

ISSN-2343-3132

ISBN- 978-952-5900-50-7

Oulu

2020

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 86/2020

Tekijät		Julkaisuaika	
Opetus- ja kulttuuritoimi		1.9.2020	
Suunnittelija Tapio Taskinen		Toimeksiantajat(t)	
		Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisunnimi			
Etsivä nuorisotyö Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 2019			
Tiivistelmä			
Etsivän nuorisotyön ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivästä nuorisotyöstä säädetään nuorisolaissa (1285/2016).			
Aluehallintovirastot ovat myöntäneet valtionavustusta etsivälle nuorisotyölle vuodesta 2014 alkaen. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi vuonna 2019 etsivän nuorisotyön palkkakustannuksiin valtionavustusta yhteensä 1,4 miljoonaa euroa, josta Pohjois-Pohjanmaalle noin 1,1 miljoonaa euroa ja Kainuuseen 330 000 euroa. Avustusta myönnettiin 23 toimijalle yhteensä 51 henkilötyövuoden palkkakustannuksiin. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnista 92 prosentissa oli vuonna 2019 valtionavustuksella tuetut etsivän nuorisotyön palvelut.			
Opetus- ja kulttuuriministeriö kerää vuosittain kyselyllä etsivän nuorisotyön valtionavustusta saaneilta toimijoilta tietoja etsivästä nuorisotyöstä. Tässä raportissa perehdytään vuoden 2019 kyselyn vastausten avulla Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen etsivän nuorisotyön toimintaan. Tietoja on vertailtu tarpeen mukaan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti, sekä ajallisesti aiempien vuosien kyselyvastausten avulla. Raportissa kartoitetaan etsivän nuorisotyön toimintaa, etsivien nuorisotyöntekijöiden tavoittamien nuorten taustoja ja nykyistä tilannetta sekä nuorille suunnattuja ohjaavia toimenpiteitä.			
Asiasanat			
Etsivä nuorisotyö, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa			
ISSN (painettu)	ISBN (painettu)	ISSN (verkkojulkaisu)	ISBN (verkkojulkaisu)
-	-	2343-3132	978-952-5900-50-7
Kokonaissivumäärä		Kieli	Hinta
44		Suomi	-
Julkaisija		Paino	
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto			

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Valtionavustus etsivään nuorisotyöhön vuonna 2019	7
3	Etsivän nuorisotyön toiminta vuonna 2019	10
3.1	Monialainen yhteistyö	10
3.2	Koulutus ja työnohjaus sekä etsivien yhteiset tapaamiset	17
3.3	Työskentelypaikat, yhteydenpito nuoriin ja toiminnan arviointi	20
3.4	Haasteet etsivässä nuorisotyössä	22
3.5	Onnistumiset etsivässä nuorisotyössä	24
4	Nuoret etsivän nuorisotyön asiakkaina	27
4.1	Yhteydenotot nuoriin ja nuorten tavoittaminen	28
4.2	Nuorten ohjautuminen etsivään nuorisotyöhön	29
4.3	Nuorten taustat	31
4.4	Nuorten sijoittuminen palveluihin ja toimenpiteisiin	36
4.5	Tarinoita nuorista etsivässä nuorisotyössä	39
5	Lähteet	42

1 Johdanto

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palveluiden ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa ratkaisuja heidän pulmiinsa ja kysymyksiinsä sekä tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Etsivästä nuorisotyöstä säädetään 1.1.2017 voimaan tulleessa nuorisolaissa (1285/2016). Lain mukaan kuntien tulee tarpeen mukaan toteuttaa etsivää nuorisotyötä osana kunnan tehtäviin kuuluvaa nuorisotyötä ja -politiikkaa. Järjestäessään etsivää nuorisotyötä kunnan tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava henkilö. Kunnat voivat järjestää itse etsivää nuorisotyötä kunnan omana palvelunaan tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Kunnat voivat myös hankkia etsivän nuorisotyön palvelut nuorten palveluita tuottavilta yhteisöiltä. Laissa säädetään myös nuorta koskevien tietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten sekä näiden tietojen käsittelystä.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla pienten kuntien etsivää nuorisotyötä on vahvistettu kuntien välisellä yhteistyöllä. Kaikki kunnat eivät toteuta etsivää nuorisotyötä itse, vaan ovat tehneet yhteistyösopimuksia ympäristökuntien tai kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Alueella oli viisi toimijaa, jotka toteuttivat etsivää nuorisotyötä usean kunnan alueella vuonna 2019. Suurin usean kunnan alueella toimiva verkosto oli Oulaisten kaupungin hallinnoima Jelpiverkko, joka toimi seitsemässä kunnassa. Kajaanin kaupunki toimi neljän kunnan alueella, kun Paltamon etsivä nuorisotyö siirtyi Kajaanin kaupungin toteuttamaksi lokakuussa 2019. Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry. sekä Raahen kaupunki toimivat kolmen kunnan alueella. Suomussalmen kunnan etsivä nuorisotyö toimi myös Hyrynsalmella.

Etsivän nuorisotyön koordinaatiota on kehitetty PSAVI-alueella ja koko maassa. PSAVI-alueelle on valittu kaksi koordinaattoria, yksi molempiin maakuntiin. Etsivän nuorisotyön koordinaattorin tehtävänä on toimia yhteistyössä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston nuorisotoimen asiantuntijatukena. Etsivän nuorisotyön koordinaattori kokoaa alueen etsivät nuorisotyöntekijät verkostoksi, organisoii alueen etsivien tapaamisia ja on mukana muun muassa alueellisten etsivän päivien suunnittelussa. Lisäksi koordinaattorin tehtäviin kuuluu ajankohtaisista asioista tiedottaminen sekä uusien etsivien perehdyttäminen.

Etsivän nuorisotyön vaikuttavuutta seurataan säännöllisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö kerää kyselyllä vuosittain tietoja etsivästä nuorisotyöstä.

Kyselyllä kartoitetaan muun muassa etsivän nuorisotyön toimintaa, etsivien nuorisotyöntekijöiden tavoittamien nuorten taustoja ja nykyistä tilannetta sekä nuorille suunnattuja ohjaavia toimenpiteitä. Tässä julkaisussa tarkastellaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kyselyvastauksia. Tietoja on vertailtu tarpeen mukaan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti. Raportissa on hyödynnetty myös aiempien vuosien kyselyvastauksia. Raportissa koko maalla tarkoitetaan Manner-Suomea. PSAVI-alueella tarkoitetaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston aluetta, johon kuuluvat Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnat. Vuonna 2019 Pohjois-Pohjanmaalla oli 30 kuntaa ja Kainuussa 8.

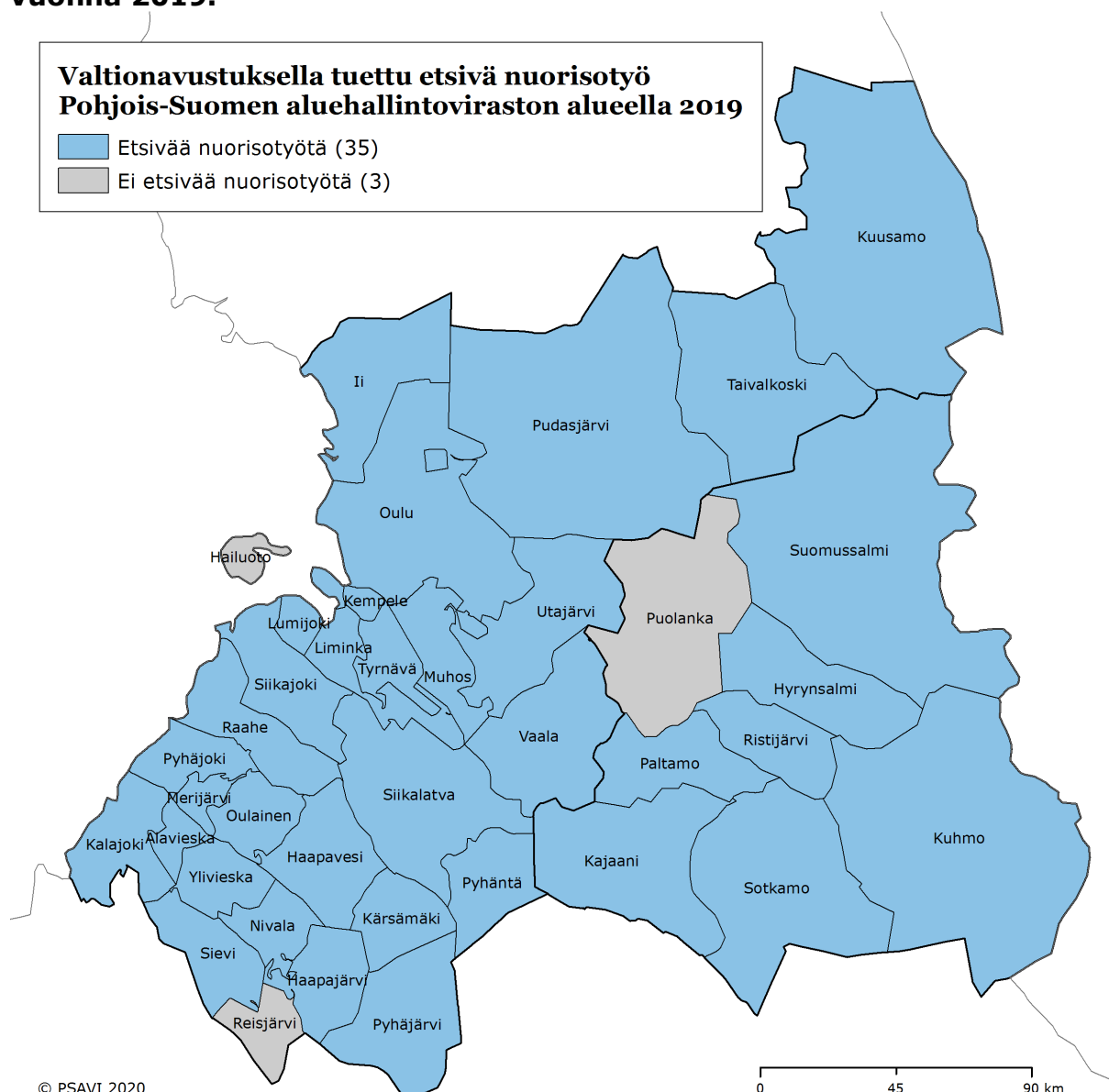
2 Valtionavustus etsivään nuorisotyöhön vuonna 2019

Opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut etsivää nuorisotyötä vuodesta 2007 alkaen. Harkinnanvaraista valtionavustusta on myönnetty vuosittain kunnille, säätiöille ja yhdistyksille etsivän nuorisotyön työntekijän palkkakustannuksiin. Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö siirsi valtionavustuksen myöntämisen aluehallintovirastojen tehtäväksi.

Vuonna 2019 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle edelleen jaettavaksi etsivän nuorisotyön määrärahaa 1 402 500 euroa. Myönnetty valtionavustus etsivää nuorisotyötä varten vuonna 2019 oli 27 500 euroa yhtä henkilötyövuotta kohti. Avustuksesta 1 072 500 euroa myönnettiin Pohjois-Pohjanmaan alueelle ja 330 000 euroa Kainuun alueelle. Myönnetyllä valtionavustuksella katettiin osa 51 henkilötyövuoden palkkakustannuksista. 51 henkilötyövuodesta Pohjois-Pohjanmaalla toimivia etsiviä nuorisotyöntekijöitä oli 39 henkilötyövuotta ja Kainuussa toimivia 12 henkilötyövuotta. Paremman saavutettavuuden takaamiseksi kaikkien Suomessa toimivien etsivien nuorisotyöntekijöiden yhteystiedot on koottu yhteen paikkaan www.entit.fi -sivustolle.

Vuonna 2019 valtionavustuksella tuettuja etsivän nuorisotyön palveluja oli tarjolla Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 92 prosentissa kunnista (Kuva 1.). Kolmessa kunnassa ei ollut valtionavustuksella tuettua etsivää nuorisotyötä. Valtionavustuksella tuetut etsivän nuorisotyön palvelut puuttuivat Puolangalta, Hailuodosta ja Reisjärveltä.

Kuva 1. Valtionavustuksella tuettu etsivä nuorisotyö PSAVI-alueella vuonna 2019.

PSAVI-alueen kyselyn vastaajat ilmoittivat etsivän nuorisotyön vuoden 2019 kustannuksiksi yhteensä noin 2 miljoonaa euroa. Valtionavustuksen osuus rahoituksesta oli 68 prosenttia. Tämä oli kaksi prosenttiyksikköä enemmän kuin koko maassa vuonna 2019 (Taulukko 1.). Valtionavustuksen osuus rahoituksesta oli suurempi Kainuussa kuin Pohjois-Pohjanmaalla. Kainuussa avustus kattoi kolme neljäsosaa kustannuksista ja Pohjois-Pohjanmaalla kaksi kolmasosaa kustannuksista. Suurin kustannuserä etsivässä nuorisotyössä olivat palkkakustannukset, joiden osuus oli PSAVI-alueella 90 prosenttia kokonaiskustannuksista. Tämä oli hieman enemmän kuin koko maan alueella. Avoimien vastausten perusteella valtionavustus tuo selkeää apua kunnille, ja valtionavustus koettiin vastaajien keskuudessa välttämättömäksi.

Taulukko 1. Etsivän nuorisotyön valtionavustuksen osuus rahoituksesta ja kustannuslajien osuudet kokonaiskustannuksista koko maassa ja PSAVI-alueella vuonna 2019.

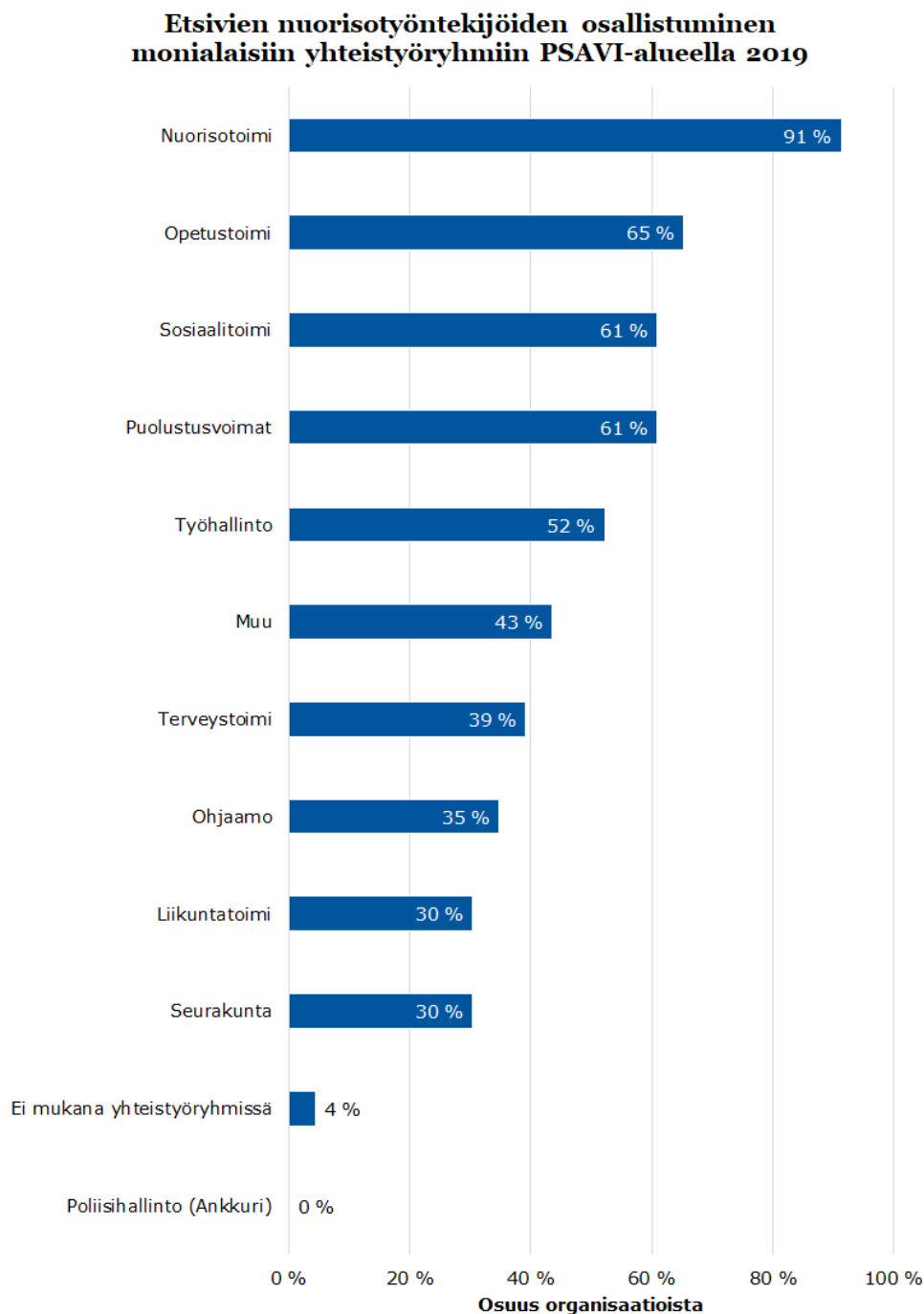
Alue		Koko maa	PSAVI	Kainuu	Pohjois-Pohjanmaa
Valtionavustuksen osuus rahoituksesta		66 %	68 %	74 %	66 %
Eri kustannusten osuudet kokonaiskustannuksista	Palkat	85 %	90 %	91 %	89 %
	Matkat ja kuljetus	2 %	2 %	2 %	2 %
	Kurssit ja koulutus	1 %	0,5 %	1 %	0,4 %
	Työnohjaus	1 %	1 %	1 %	1 %
	Muut	11 %	7 %	5 %	7 %

3 Etsivän nuorisotyön toiminta vuonna 2019

3.1 Monialainen yhteistyö

Nuorisolain (1285/2016) kahdeksannen pykälän mukaan nuorisotyötä toteutetaan kunnissa monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten, nuorten, heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien sekä muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Etsivät nuorisotyöntekijät voivat toteuttaa yhteistyötä muun muassa osallistumalla eri alojen **monialaisiin yhteistyöryhmiin**. Monialaisista yhteistyöryhmistä etsivät nuorisotyöntekijät olivat PSAVI-alueella edustettuina useimmiten nuorisotoimen, opetustoimen, sosiaalitoimen sekä puolustusvoimien yhteistyöryhmissä (Kuva 2.). Nuorisotoimen yhteistyöryhmän toimintaan etsivät osallistuivat lähes jokaisessa vastaajaorganisaatiossa. Vastausten perusteella alueen etsivän nuorisotyön toimijat eivät tehneet yhteistyötä poliisihallinnon kanssa. Muita vastaajien esille nostamia yhteistyöryhmiä, joita ei mainita kuvassa, olivat muun muassa työpajan ohjaus- ja seurantaryhmä, ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön ryhmä sekä hankkeiden ohjausryhmät.

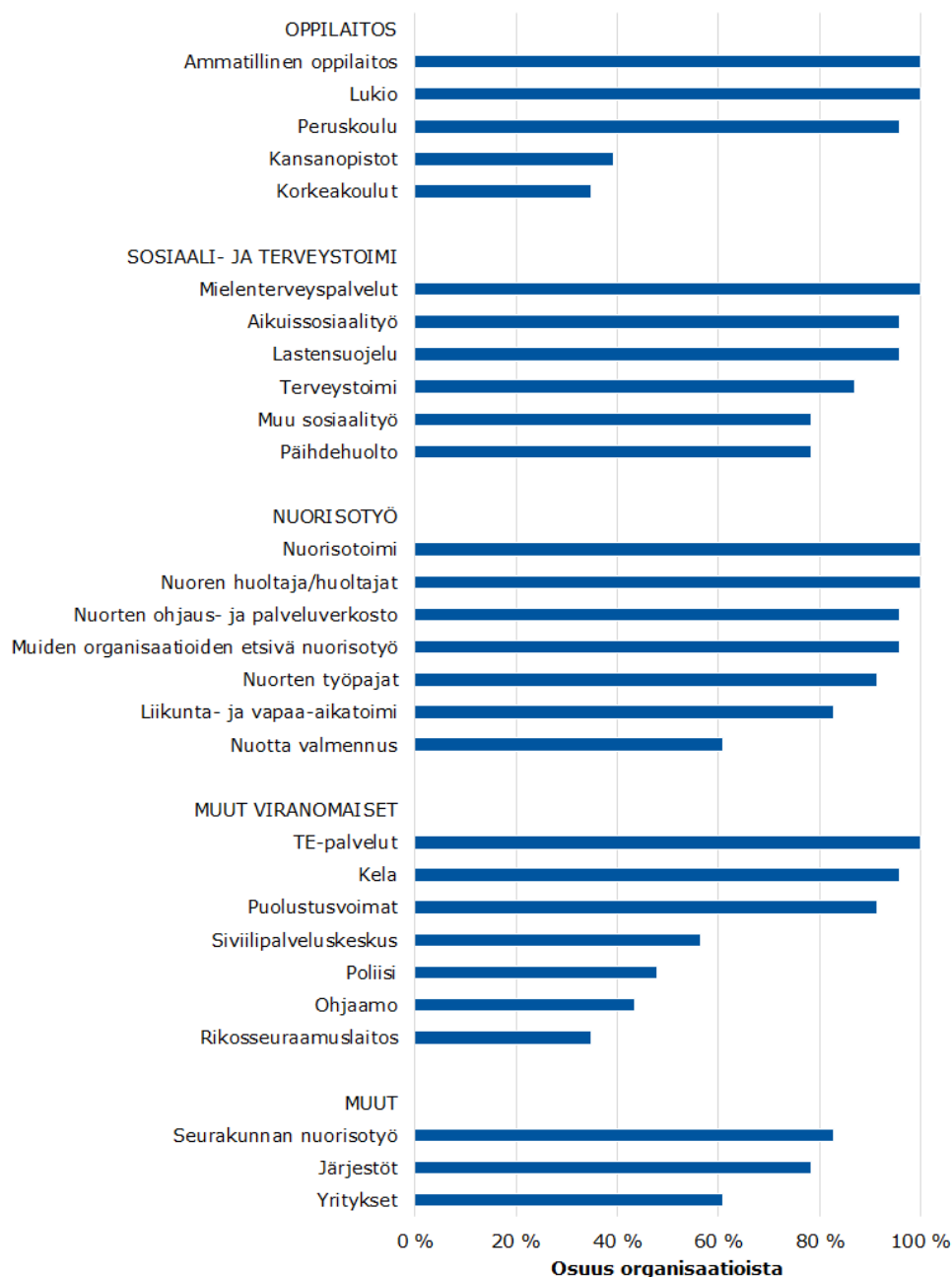
Kuva 2. Etsivien nuorisotyöntekijöiden osallistuminen monialaisiin yhteistyöryhmiin PSAVI-alueella 2019.

Etsivän nuorisotyöntekijän tehtävänä on toimia yhteistyössä kaikkien niiden toimijoiden kanssa, jotka ovat tavalla tai toisella tarjoamassa palveluja nuorelle. PSAVI-alueella oli useita toimijoita, joiden kanssa kaikki etsivän nuorisotyön organisaatiot olivat yhteistyössä (Kuva 3.). Vähiten yhteistyötä tehtiin korkeakoulujen ja rikosseuraamuslaitoksen kanssa, joiden kanssa yhteistyötä teki noin kolmasosa alueen etsivän nuorisotyön organisaatioista.

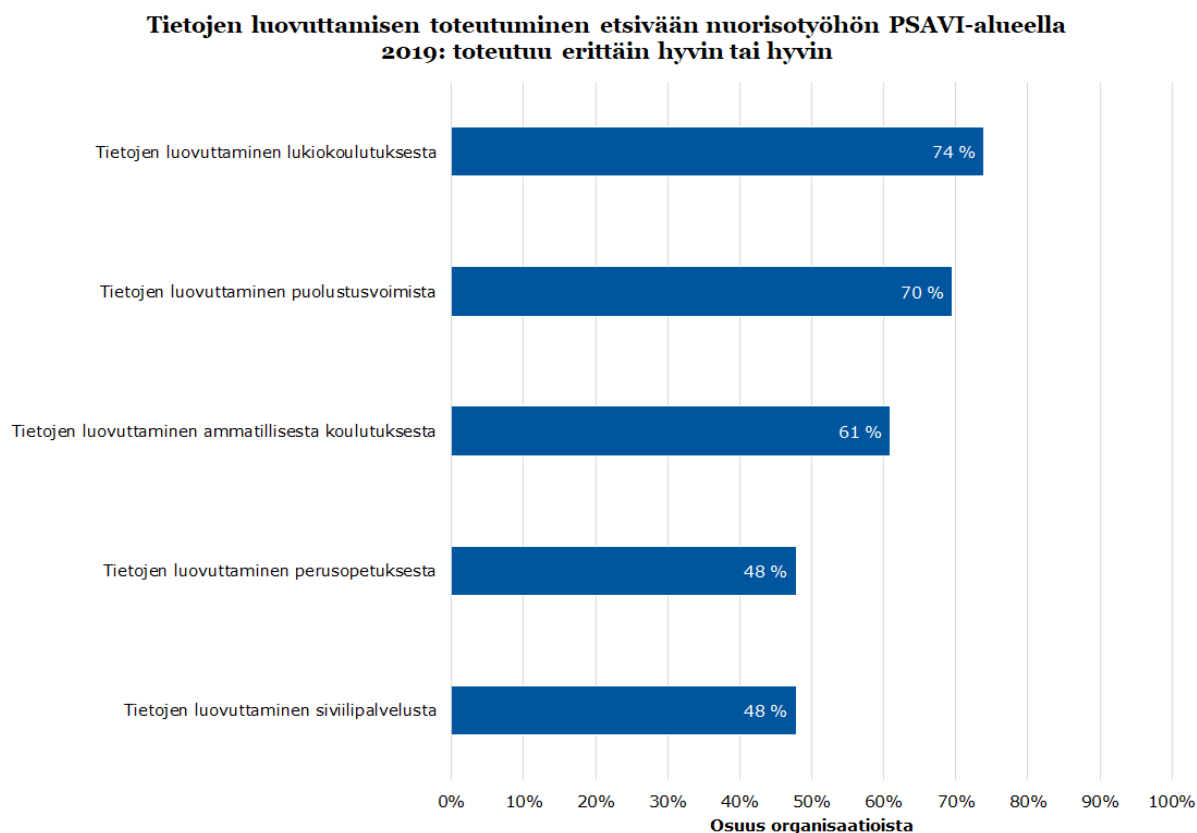
Kuva 3. Etsivän nuorisotyön yhteistyö PSAVI-alueella vuonna 2019.

Etsivän nuorisotyön yhteistyö muiden toimijoiden kanssa PSAVI-alueella 2019

Tietojen luovuttamisen etsivään nuorisotyöhön arvioitiin toteutuvan pääasiassa erittäin hyvin tai hyvin (Kuva 4.). Siviilipalveluksen kohdalla tietojen luovuttamisen onnistumisen arvioinnissa "ei osaa sanoa" -vaihtoehdon valinnoita vastaajia oli viisi ja "ei ole alueellamme" kolme: yhteenlaskettuna näiden osuus oli kolmasosa vastaajista. Tämä oli selvästi enemmän kuin oppilaitosten ja puolustusvoimien kohdalla.

Kuva 4. Tietojen luovuttamisen toteutuminen etsivään nuorisotyöhön PSAVI-alueella vuonna 2019.

Avoimien vastausten perusteella yhteistyön kehittämiseksi koettiin tarvetta oppilaitosten kanssa etenkin ilmoituksissa opintonsa keskeyttävistä nuorista. Ilmoitus toivottiin tehtävän nykyistä matalammalla kynnyksellä ennen kuin nuori keskeyttää opintonsa. Etsivä nuorisotyö tulisi ottaa vastausten perusteella mukaan nuoren ohjaukseen jo varhaisessa vaiheessa, esimerkiksi silloin kun poissaoloja alkaa ilmetä huolestuttavan paljon, jotta nuoren tilanne ei ehtisi päästä kärjistymään vaikeammaksi.

*”Joissakin tilanteissa olisi toivottavaa olla jo aikaisemmassa vaiheessa yhteydessä etsivään nuorisotyöhön ennen opintojen keskeytymistä. Etsivällä nuorisotyöllä on useimmiten paremmin aikaa olla nuoren rinnalla, kuin muilla toimijoilla, jolloin asiat eivät välttämättä ehdi mennä niin pahasti solmuun.”
(vastaajan kommentti yhteistyön kehittämisestä)*

Ilmoituskäytännöissä oli vastausten perusteella suurta vaihtelua jopa oppilaitosten sisällä: välillä ilmoitus saattaa tulla hyvissä ajoin, ja toisilla kerroilla ei koskaan. Etsivän nuorisotyön kokonaisvaltaisen tunnettavuuden lisääminen nähtiin vastausten perusteella tärkeänä osana myös oppilaitoksista tulevien ilmoitusten kannalta. Etsivän nuorisotyön toiminnan esiin tuomiseen oppilaitoksissa toivottiinkin lisää mahdollisuuksia, samoin kuin säännöllisille tapaamisille oppilaitoksen henkilökunnan kanssa.

Muiden yhteistyötahojen kuin oppilaitosten osalta kehittämistarpeina koettiin yhteisten tapaamisten lisääminen eri tahojen kanssa, yhteistyön koordinaointi

sekä yhteistyön tiivistäminen. Säännölliset kokoontumiset koettiin tarpeellisiksi, ja esimerkiksi nuorten ohjaus- ja palveluverkoston kokoontumisia voisi erään vastauksen mukaan olla useammin. Etsivän nuorisotyön työnkuvan ja toimintamahdollisuuksien koettiin olevan edelleen yhteistyökumppaneiden parissa osittain tuntematonta, minkä vuoksi etsivää nuorisotyötä ei osata kaikissa tapauksissa hyödyntää riittävästi tai oikealla tavalla. Esimerkiksi vastaajien mukaan etsivään nuorisotyöhön lähetettiin yhteistyötahoilta sellaisia nuoria, joiden tarpeet ovat liian vaativia etsivään nuorisotyöhön. Käytännössä vastaajat kokivat etsivän nuorisotyön korvaavan esimerkiksi kuntoutuspalveluja. Etsivän nuorisotyön jossain määrin heikon tunnettavuuden lisäksi myös yhteistyötoimijoiden resurssien rajallisuuden koettiin vaikuttavan tilanteeseen.

Nuorisolain (1285/2016) yhdeksännen pykälän mukaan paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava **nuorten ohjaus- ja palveluverkosto** tai muu vastaava yhteistyöryhmä. Ohjaus- ja palveluverkoston tavoitteena on parantaa nuorille suunnattujen palvelujen keskinäistä toimivuutta ja vaikuttavuutta. Sen tulee toimia vuorovaikutuksessa nuorisolan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorten palveluita tuottavien yhteisöjen kanssa. Nuorisotoimea verkostossa edustaa yleensä nuorisotoimen vastuuvirkamies, mutta joidenkin kuntien verkostoissa myös etsivä nuorisotyöntekijä on varsinainen verkoston jäsen. Nuorisolain muistiossa kehoitetaan etsiviä nuorisotyöntekijöitä kuulumaan verkostoon: *”Jos kunnassa järjestetään nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä, olisi näiden tahojen edustajien tarpeellista olla mukana verkostossa.”* (HE 111/2016 vp)

PSAVI-alueen etsivän nuorisotyön esimiehet, lähiesimiehet ja etsivät nuorisotyöntekijät olivat selkeästi useammin nuorten ohjaus- ja palveluverkoston jäseniä kuin koko maassa (Taulukko 2.). Etenkin Kainuussa verkoston jäsenenä olevien esimiesten ja lähiesimiesten osuus oli selkeästi vertailualueita korkeampi. Pohjois-Pohjanmaalla 11 prosentissa verkostoja etsivät nuorisotyöntekijät eivät olleet jäsenenä eikä heitä kuultu. Taulukon osalta on huomattava, että osa vastaajista on valinnut vaihtoehtoista ”jäsenenä” ja ”kuullaan” molemmat vaihtoehdot, minkä vuoksi kokonaisprosenttiosuus nousee joissain taulukon osissa yli sataan prosenttiin. Lisäksi tilanteessa, jossa kyselyyn vastaaja ei valinnut mitään vaihtoehtoa, vastaus laskettiin kohtaan ”ei kumpaakaan”.

Taulukko 2. Etsivän nuorisotyön osallistuminen nuorten ohjaus- ja palveluverkostoihin koko maassa ja PSAVI-alueella vuonna 2019.

Alue		Koko maa	PSAVI	Kainuu	Pohjois-Pohjanmaa
Esimies	Jäsenenä	66 %	74 %	80 %	72 %
	Kuullaan	21 %	22 %	0 %	28 %
	Ei kumpaakaan	15 %	4 %	20 %	0 %
Lähiesimies	Jäsenenä	59 %	78 %	100 %	72 %
	Kuullaan	19 %	9 %	0 %	11 %
	Ei kumpaakaan	23 %	13 %	0 %	17 %
Etsivä/t	Jäsenenä	62 %	74 %	60 %	78 %
	Kuullaan	34 %	22 %	40 %	17 %
	Ei kumpaakaan	8 %	9 %	0 %	11 %

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan oppilaitoksen suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen oppilaitoskohtainen **opiskelijahuoltoryhmä**. Oppilaitoskohtaista opiskelijahuoltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Muilta osin koulutuksen järjestäjä päättää yhteistyössä opiskeluhuollon palveluja tuottavien tahojen kanssa tarkemmin opiskelijahuoltoryhmien kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Opiskelijahuoltoryhmät voivat tarvittaessa kuulla asiantuntijoita.

PSAVI-alueella etsivä nuorisotyö osallistui monialaisiin oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmiin yleisimmin kutsuttaessa (Taulukko 3.). Vakituinen osallistuminen oppilashuoltoryhmän toimintaan oli PSAVI-alueella koko maahan verrattuna yleisempää kaikilla koulutusasteilla. Kainuussa etsivä nuorisotyö ei osallistunut ammatillisen oppilaitoksen oppilashuoltoryhmään 40 prosentissa organisaatioita, mikä on huomattavasti vertailualueita korkeampi osuus (koko maa 22 %, Pohjois-Pohjanmaa 11 %).

Taulukko 3. Etsivän nuorisotyön osallistuminen opiskelijahuoltoryhmiin koko maassa ja PSAVI-alueella vuonna 2019.

Alue		Koko maa	PSAVI	Kainuu	Pohjois-Pohjanmaa
Peruskoulu	Vakituisena jäsenenä	18 %	22 %	20 %	22 %
	Kutsuttaessa	61 %	78 %	80 %	78 %
	Nuoren tukihenkilönä	15 %	22 %	0 %	28 %
	Ei ollenkaan	22 %	4 %	0 %	6 %
Ammatillinen oppilaitos	Vakituisena jäsenenä	11 %	22 %	0 %	28 %
	Kutsuttaessa	59 %	65 %	60 %	67 %
	Nuoren tukihenkilönä	23 %	30 %	20 %	33 %
	Ei ollenkaan	22 %	17 %	40 %	11 %
Lukio	Vakituisena jäsenenä	13 %	26 %	20 %	28 %
	Kutsuttaessa	62 %	70 %	60 %	72 %
	Nuoren tukihenkilönä	17 %	22 %	0 %	28 %
	Ei ollenkaan	22 %	9 %	20 %	6 %

Opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoima **Aikalisä-toiminta** on kaikille kutsuntaikäisille nuorille miehille, sekä varusmies- ja siviilipalvelusikäisille miehille ja naisille tarkoitettu tukipalvelu, jossa nuori saa oman nimetyn ohjaajan, tukea elämäntilanteen selvittelyyn, apua parhaiden ratkaisujen löytämiseen sekä tietoa ja ohjausta erilaisiin palveluihin. Ohjaajat ovat toimintamalliin perehdytyksen saaneita ammattilaisia, jotka tarjoavat nuorelle mahdollisuuden arvioida omaa elämäntilannettaan ja toimintavaihtoehtojaan matalalla kynnyksellä. Toiminta on aina luottamuksellista, vapaaehtoista sekä maksutonta ja siihen voi hakeutua ennen kutsuntoja, kutsunnoissa, palveluksen aikana tai palveluksen päättyessä.

PSAVI-alueella ja koko maassa lähes kaikista etsivää nuorisotyötä järjestävistä organisaatioista osallistuttiin Aikalisä-toimintaan ja kutsuntoihin (Taulukko 4.). Molempiin osallistuttiin Pohjois-Pohjanmaalla useammin kuin Kainuussa. Aikalisä-koulutukseen osallistuttiin Pohjois-Pohjanmaalla 90 prosentissa organisaatioita, mutta Kainuussa osallistuneita oli selvästi vähemmän: 40 prosenttia alueen toimijoista. Samansuuruinen osuus Kainuun toimijoita ei osallistunut koulutukseen, vaikka olisikin halunnut.

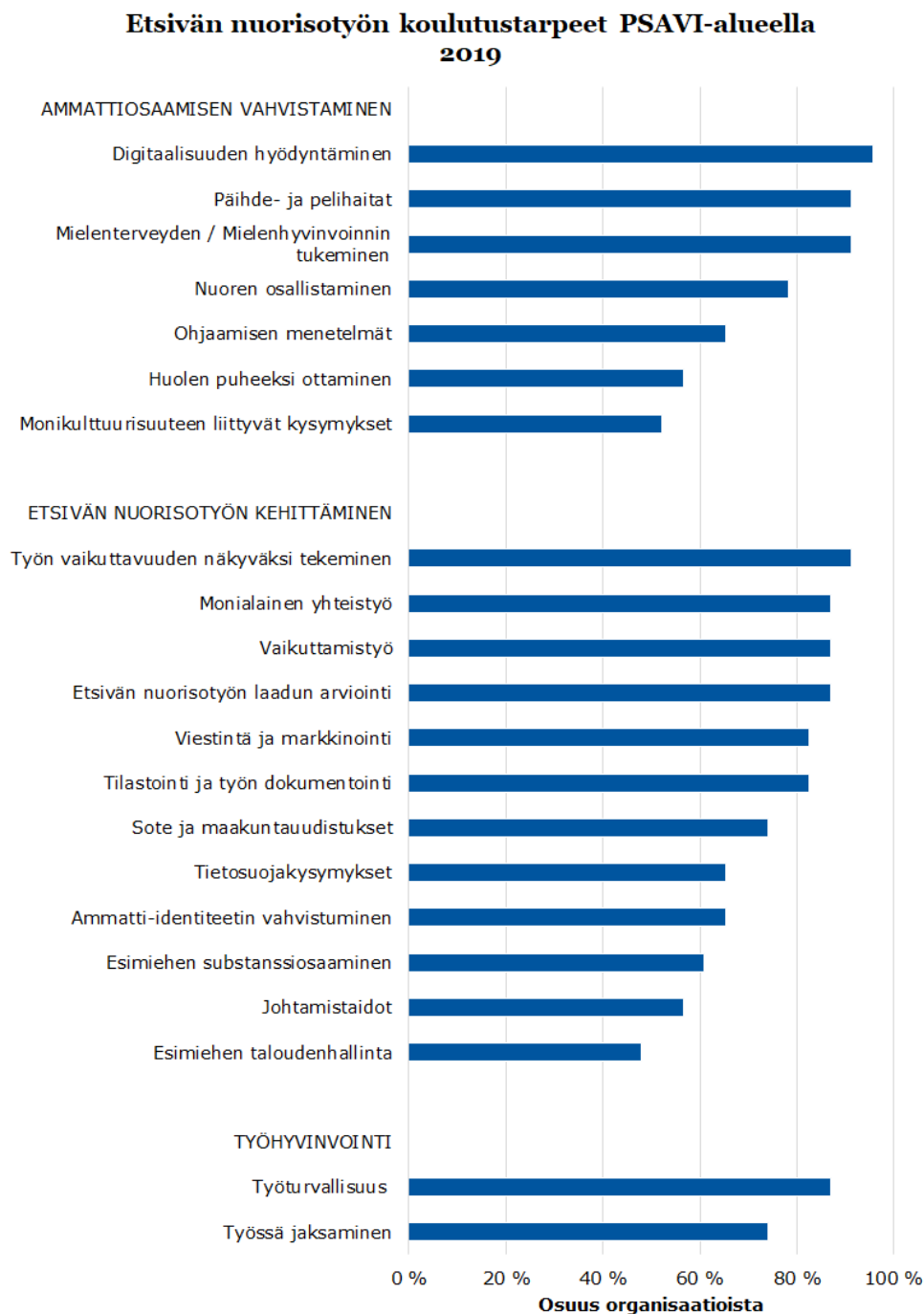
Taulukko 4. Etsivien nuorisotyöntekijöiden osallistuminen Aikalisä-toimintaan koko maassa ja PSAVI-alueella vuonna 2019.

Alue		Koko maa	PSAVI	Kainuu	Pohjois-Pohjanmaa
Aikalisätoimintaan osallistuminen		94 %	96 %	80 %	100 %
Aikalisä-koulutukseen osallistuminen	Osallistunut	71 %	78 %	40 %	89 %
	Ei osallistunut, mutta haluaa osallistua	24 %	13 %	40 %	6 %
	Ei osallistunut	5 %	9 %	20 %	6 %
Kutsuntoihin osallistuminen		97 %	96 %	80 %	100 %

3.2 Koulutus ja työnohjaus sekä etsivien yhteiset tapaamiset

PSAVI-alueen etsivän nuorisotyöntekijöiden suurimmat koulutustarpeet olivat kyselyn mukaan digitaalisuuden hyödyntäminen, päihde- ja pelihaitat, mielenhyvinvoinnin tukeminen sekä työn vaikuttavuuden näkyväksi tekeminen. Näissä kaikissa vähintään 90 prosenttia vastaajista koki tarvetta täydennyskoulutukselle (Kuva 5.). Lisäksi monialaiseen yhteistyöhön, vaikuttamistyöhön, laadun arviointiin ja työturvallisuuteen liittyville koulutuksille esitettiin tarvetta valtaosassa organisaatioita. Avoimissa vastauksissa hakijat kertoivat, että neuropsykiatriseen valmennukseen, sukupuoli- ja seksuaalisuusteemoihin sekä työssä jaksamiseen liittyville koulutuksille olisi tarvetta. Täydennyskoulutusten todettiin myös olevan aina tarpeellisia.

Kuva 5. Etsivien nuorisotyöntekijöiden koulutustarpeet PSAVI-alueella vuonna 2019.

Vastaajilta kysyttiin, mahdollistaako työnantaja riittävät koulutusmahdollisuudet etsiville nuorisotyöntekijöille. 23 organisaatiosta 20 vastasi kyllä, kaksi en osaa sanoa ja yksi ei. Avoimissa vastauksissa otettiin esille, että riittävä määrä koulutusta on suhteellinen käsite. Lisäksi eräs vastaaja kommentoi, että kouluttautumisessa pitäisi olla toisaalta tasapuolinen työyhteisön ja kunnan muiden työntekijöiden kesken, mutta toisaalta etsivän nuorisotyöntekijän tehtävät vaativat laajaa osaamista, ja siten osaamisen kartoittaminen olisi erityisen tärkeää juuri etsiville nuorisotyöntekijöille.

Etsivä nuorisotyö on vaativaa erityisnuorisotyötä, minkä takia koulutuksen lisäksi myös työnohjaus on työntekijälle olennaista. Työnohjaus antaa etsivää nuorisotyötä tekeville tilaa ja aikaa keskittyä tutkimaan ja pohtimaan missä mennään, mitä tehdään, miksi tehdään ja mihin työssä pyritään. Työnohjausta tehdään työnohjauksen ammattilaisen avulla. Työnohjauksessa avataan, mitkä ovat työn perustehtävät tavoitteina ja käytännön tekoina sekä mietitään, miten oma työ näyttäytyy nuorille ja yhteistyökumppaneille. Työnohjauksella on mahdollista tukea tavoitteellista nuorisotyötä, sillä sen avulla voidaan tukea työntekijän jaksamista, työyhteisön yhteisöllisyyttä, toisen työn arvostamista sekä työn tavoitteiden ja työn sisällön avaamista itselle ja toisille. Työnohjausta voidaan antaa yksittäiselle etsivälle nuorisotyöntekijälle, tiimille tai työyhteisölle (Honkonen 2016). Työpaikan ulkopuolinen työnohjaaja kykenee näkemään asiat eri näkökulmasta ja voi ammattitaidollaan tukea työntekijöitä ja auttaa välillisesti myös asiakkaina olevia nuoria.

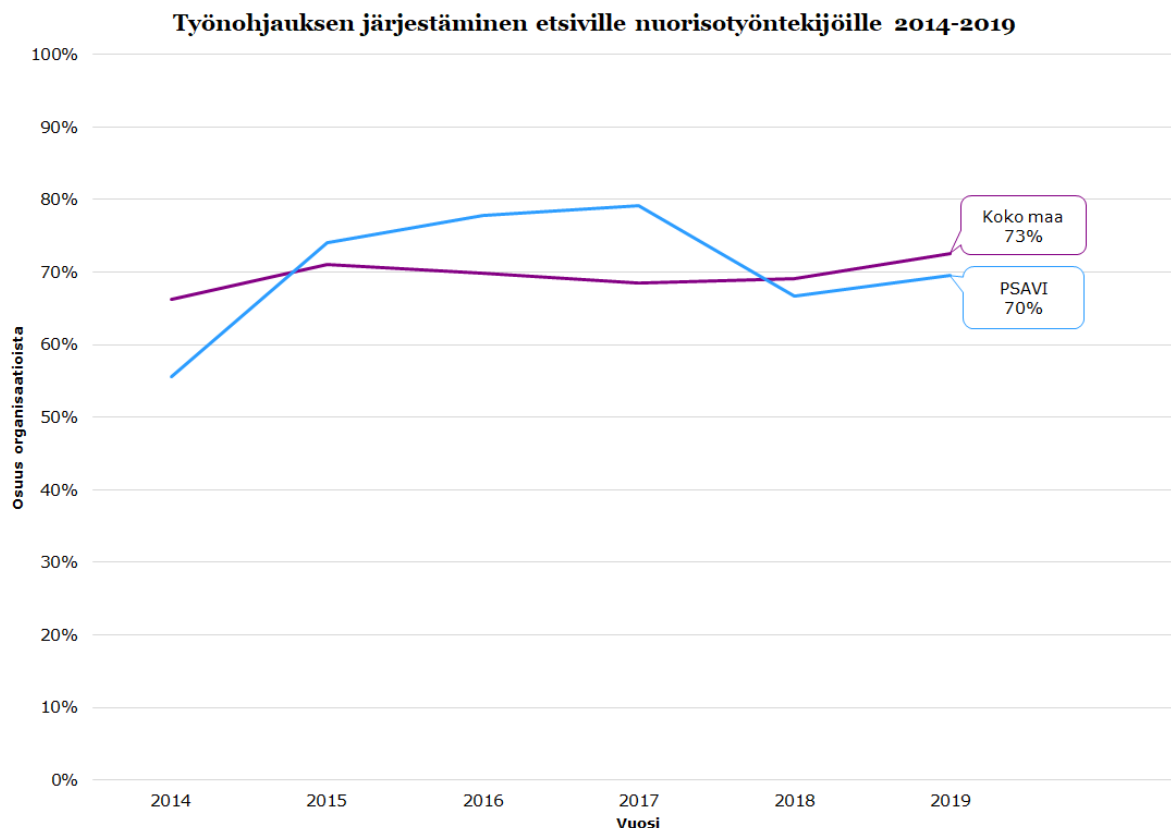
Kyselyvastausten mukaan 70 prosentille etsivistä nuorisotyöntekijöistä järjestettiin työnohjausta PSAVI-alueella (Taulukko 5.). Koko maan etsiviin nuorisotyöntekijöihin verrattuna PSAVI-alueen etsiville järjestettiin työnohjausta lähes yhtä kattavasti. Työnohjauksen muotojen välillä ei ollut suuria eroja PSAVI-alueen ja koko maan välillä. Maakuntien välillä eroa kuitenkin oli, sillä Kainuussa ei järjestetty lainkaan pelkkää yksilötyönohjausta, vaan työnohjaus tapahtui joko ryhmätyönohjauksena tai yksilö- ja ryhmätyönohjauksen yhdistelmänä. Näiden osuus järjestetystä työnohjauksesta olikin huomattavasti muita alueita suurempi.

Taulukko 5. Etsivien nuorisotyöntekijöiden työnohjaus koko maassa ja PSAVI-alueella vuonna 2019.

Alue	Koko maa	PSAVI	Kainuu	Pohjois-Pohjanmaa
Työnohjausta järjestetty, josta....	73 %	70 %	80 %	67 %
.... yksilö- ja ryhmätyönohjausta	23 %	17 %	40 %	11 %
.... vain yksilötyönohjausta	16 %	22 %	0 %	28 %
.... vain ryhmätyönohjausta	33 %	30 %	40 %	28 %
Ei työnohjausta	27 %	30 %	20 %	33 %

Aiempiin vuosiin verrattuna työnohjauksen järjestäminen etsiville nuorisotyöntekijöille on vaihdellut alueella suuresti (Kuva 6.). Koko maan alueella työnohjausta on järjestetty vuosien 2014 ja 2019 välillä tasaisesti, noin 70 prosentille etsivistä vuosittain. PSAVI-alueella taas työnohjauksen osuus on vaihdellut 55 ja 80 prosentin välillä.

Kuva 6. Työnohjauksen järjestäminen etsiville nuorisotyöntekijöille koko maassa ja PSAVI-alueella vuosina 2014–2019.

Tietoa ja kokemuksia voi myös saada etsivää nuorisotyötä tekeviltä kollegoilta yhteisten tapaamisten kautta. Etsivien nuorisotyöntekijöiden yhteisissä tapaamisissa PSAVI-alueen vastaajille tärkeintä oli vertaistuki. Sen valitsi 70 prosenttia vastaajista. Noin puolet alueen vastaajista koki ajankohtaisista asioista keskustelemisen ja hyvien käytäntöjen vaihtamisen tärkeäksi. Neljäsosa vastaajista nosti asiantuntijavierailut ja -puheenvuorot, kuulumisten vaihtamisen sekä tutustumisen toisiin etsiviin tärkeäksi.

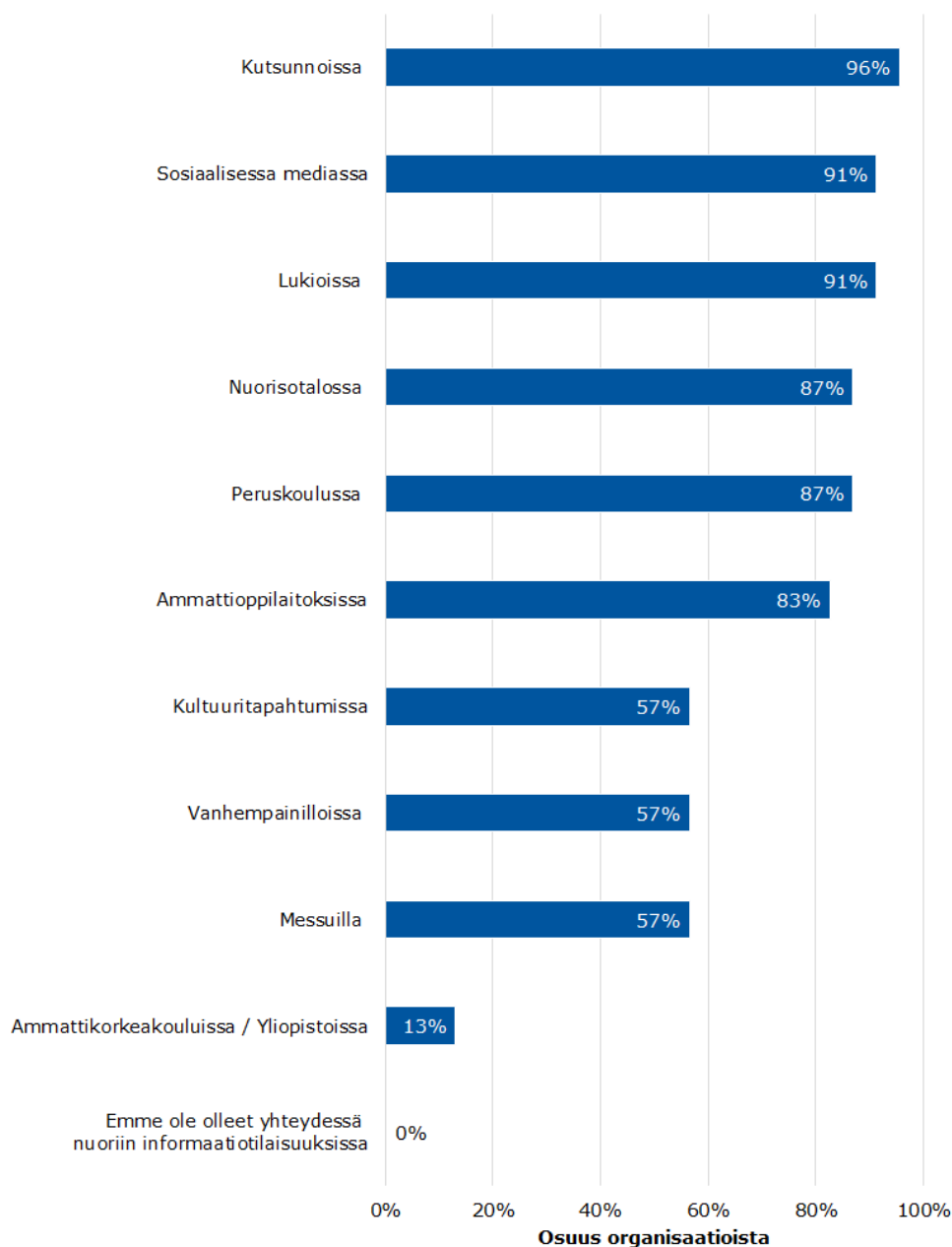
3.3 Työskentelypaikat, yhteydenpito nuoriin ja toiminnan arviointi

PSAVI-alueen etsivän nuorisotyön kaikissa organisaatioissa etsivät työskentelivät työpajalla, nuoren kotona, koulussa ja omassa työhuoneessa. Myös julkisilla paikoilla, nuorisotalolla ja jalkautumalla nuorten pariin tehtiin työtä lähes kaikissa organisaatioissa. Etsivistä nuorisotyöntekijöistä noin kaksi kolmasosaa työskenteli järjestöjen tiloissa ja kunnan virastossa. Noin puolet tekivät työtä nuorisokeskuksessa, leirikeskuksessa tai ohjaamossa.

Etsivät nuorisotyöntekijät ovat olleet nuoriin yhteydessä etenkin kutsunnoissa, sosiaalisessa mediassa ja lukiossa (Kuva 7.). Myös yhteydenpito nuorisotalossa, peruskoulussa ja ammattioppilaitoksissa nousi lähelle edellä mainittujen osuutta. Avoimissa vastauksissa toimijat mainitsivat lisäksi nuorten kohtaamispaikkoina erilaiset nuorille suunnatut tapahtumat ja Ohjaamon.

Kuva 7. Etsivän nuorisotyön yhteydenpito nuoriin erilaisissa informaatiotilaisuuksissa PSAVI-alueella vuonna 2019.

Minkälaisissa informaatiotilaisuuksissa etsivät nuorisotyöntekijät ovat olleet yhteydessä nuoriin? PSAVI-alue 2019

Sosiaalisen median kanavista Facebookia hyödynsi 95 prosenttia toimijoista, Instagramia 78 prosenttia toimijoista ja Snapchatia 25 prosenttia toimijoista. Myös nuorten suosimaa Discord -sovellusta hyödynnettiin useassa alueen organisaatiossa vuoden 2019 aikana. Etsivän nuorisotyön Facebook-sivuja seuraavien arvioitu määrä PSAVI-alueella oli yhteenlaskettuna noin 9 600 henkilöä. Instagramin kohdalla määräksi oli arvioitu noin 5 100 henkilöä ja Snapchatin noin 400 henkilöä.

Etsivää nuorisotyötä tekevien on käytettävä toiminnassaan asiakashallinta- tai tilastointijärjestelmää. Valtionavustuksen hakuohjeessa toiminnan seurantaan

suositellaan käytettävän PAR -järjestelmää. PARent on erityisesti etsivää nuorisotyötä varten kehitetty asiakashallintajärjestelmä, jonka avulla voidaan koota tilastotietoja koko maan etsivästä nuorisotyöstä. Mikäli käytetään jotain muuta seurantajärjestelmää, tulee sen olla yhteensopiva PAR -järjestelmän kanssa. Nuoren kannalta on tärkeää, että häntä koskevat tiedot ovat helposti saatavilla ja että tiedot ovat ajantasaisia. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja aluehallintovirastot seuraavat etsivän nuorisotyön tietoja vuosittain. On siis tärkeää, että etsivästä nuorisotyöstä on tietoa sekä yksittäisen nuoren tarpeisiin että yksilöimätöntä tietoa tilastoja varten. Nuorisolain (1285/2016) kahdennentoista pykälän mukaan etsivässä nuorisotyössä saadaan luovuttaa nuorta koskevia tietoja edelleen toiselle viranomaiselle vain nuoren, tai jos nuori on alaikäinen, hänen huoltajansa suostumuksella. Tiedot on hävitettävä heti kun ne eivät ole välttämättömiä tehtävän suorittamiseksi.

Kyselyn mukaan PSAVI-alueella yhtä toimijaa lukuun ottamatta kaikki käyttivät PARent-järjestelmää. Myös koko maan tasolla tarkasteltuna lähes kaikilla vastaajilla oli käytössä PARent-järjestelmä.

3.4 Haasteet etsivässä nuorisotyössä

Kyselyssä pyydettiin kertomaan etsivään nuorisotyöhön liittyvistä haasteista. Haasteista usein mainintoja saivat nuorille suunnattujen palvelujen heikko saatavuus, nuorten sitouttaminen etsivän nuorisotyön kanssa tehtävään yhteistyöhön, asiakasmäärien suuret vaihtelut sekä jossain määrin yhteistyön toimimattomuus.

Suurin osa vastaajista koki puutteita nuorten tarvitsemien palveluiden saatavuudessa. Pinta-alaltaan suuremmissa kunnissa myös palveluiden saavutettavuus on haastavaa pitkien välimatkojen vuoksi. Toisaalta myös palvelujen runsas tarjonta kunnassa tuottaa omat haasteensa työhön, sillä niiden omaksuminen ja jatko-ohjaus mahdollisuuksien huomioiminen kuormittaa etsivää nuorisotyöntekijää. Lukuisat nuorille tarjottavat palvelut voivat olla myös nuorelle vaikeasti ymmärrettäviä.

”Palveluiden saaminen nuorelle hidasta. Nuoren kannattelua palveluiden alkamista odottaessa, sekä niissä väleissä, kun palvelun tarjoamat tapaamiset ovat liian harvoin, suhteessa nuoren tarpeisiin.”

”Palvelujen löytäminen haastavaa ja aikaa vievää, koska paikkakunnalta puuttuu palveluita.”

”Pitkät etäisyydet kunnan alueella; luovat painetta aikatauluissa pysymiseen. Palveluiden saatavuus ja usein pitkät jonotusajat hidastavat tai pysäyttävät asiakkaan suunnitelmia.”

”Nuorille kohdennettuja paikallisia palveluita vain vähän, kaikille nuorille ei löydy sopivaa palvelua riittävän läheltä.”

”Pitkät välimatkat.”

”Jatko-ohjauspaikkoihin ai ole aina sujuvaa ja selkeää polkua. Kaupungissa palveluita on runsaasti, joten palveluvalikoiman haltuunotto on työlästä ja vaatii työntekijältä kokemusta ja näkemystä.”

”Palveluiden päällekkäisyys/pirstaleisuus nuoren näkökulmasta.”

Haastavaksi etsivässä nuorisotyössä koettiin myös nuorten kokemat vaikeat tilanteet sekä nuorten motivoiminen ja sitouttaminen etsivän nuorisotyön tarjoamiin palveluihin. Myös asenteet nuoria kohtaan vaikeuttivat heidän asioidensa eteenpäinviemistä.

”Päihdeongelmaisille avun saaminen on vaikeaa. Kotiin jäävien sosiaalisia tilanteita karttavien ja/tai peliriippuvaisten motivoiminen yhteistyöhön on haasteellista. Ylisukupolvinen työttömyys ja syrjäytyminen. Näiden nuorten motivointi on haasteellista. Kotona on opittu jo elämään ulkopuolella yhteiskuntaa. Osa ajautuu rikoksen teille ja heidän auttamisensa on hyvin vaikeaa, kun oma motivaatio ja keinotkin puuttuvat ja he pienessä yhteisössä tulevat merkatuiksi ja heidän on haasteellista saavuttaa muiden luottamusta. Tämä näkyy esim. jos tällaiselle nuorelle etsii työkokeilupiikkaa yrityksistä.”

”Nuorten näkoalattomuus tulevaisuuden osalta (helppo jäädä omaan kämppään tai kotiin ilman tavoitteellisuutta). Yhteiskunnan toimeentulon edut mahdollistavat syrjäytymisen.”

”Apua tarvitsevien nuorten tavoittaminen. Nuoren sitoutumisen etsivän nuorisotyöntekijän kanssa tehtävään yhteistyöhön.”

”Nuorten sitouttaminen heille tarjottuihin (vapaaehtoiisiin) palveluihin.”

”Haastavaksi koemme sen, että nuori ei tule usein kuulluksi tilanteissa, joissa se olisi erityisen tärkeää. mm. Terveystoimi ja työllisyyspalvelut. Usein nuori laitetaan vain eteenpäin ilman, että nuori saa tulla nähdyksi kokonaisvaltaisesti.”

Toisinaan haasteita toiminnalle aiheuttivat myös yhteistyöhön liittyvät asiat sekä etsivän nuorisotyön toiminnan rajaaminen.

”Pakko myydä omaa ammattitaitoa ja etsivää nuorisotyötä muille toimijoille. Ajoittain pitää painottaa miksi me tätä työtä tehdään ja ketä varten. Toisena on työn näkyvyys. Potentiaaliset yhteistyö tahot eivät tiedä meidän työmuodosta. Vaikka paljon tehdään mainontaa ja näkyvyyttä niin ajoittain kuulee nuorilta ja yhteistyötahoilta, että eivät tiedä mitä me tehdään.”

”Yhteistyötahot (esim. terveystoimi) eivät välttämättä tunnusta etsivää nuorisotyötä edelleenkaan tasavertaiseksi toimijaksi nuoren asioissa.”

”Yhteistyö sosiaalitoimen kanssa.”

”Olemme huomanneet leimaantumista etsivän nuoristyön piirissä. Pitäisi välttää sitä, että pelkästään haasteelliset nuoret kuuluvat meidän palvelun piiriin. Olemme pyrkineet tuomaan esille, että teemme kaikkien mahdollisten nuorten kanssa yhteistyötä. Pyritään pitämään palvelut matalan kynnyksen palveluna.”

”Etsivän nuorisotyön toiminnan rajaaminen ja sopivien toimintamallien löytäminen.”

Mainintoja toimijoilta sai myös asiakasmäärien suuri vaihtelu, mikä tekee työstä vaikeasti ennakoitavaa.

”Asiakasmäärän suuri vaihtelu työn suunnittelun näkökulmasta. Asiakkaita on välillä paljon ja toisinaan on hiljaista.”

”Hallitsemattomat asiakasvirrat. Etsivässä nuorisotyössä ei voi vaikuttaa ilmoitusten määrän. Toisinaan on todella kiireistä, eikä nuorille ole kalenterissa tarpeeksi tilaa ja toisinaan asiakkaita olisi mahdollista ottaa enemmän.”

”Asiakasmäärien vaihtelevuus erittäin suuri haaste. Työ ei jakaannu tasaisesti, ajoittain työtä liian vähän.”

3.5 Onnistumiset etsivässä nuorisotyössä

Kyselyssä pyydettiin kertomaan myös etsivään nuorisotyöhön liittyvistä onnistumisista. Vastauksissa huomioitiin etenkin etsivän nuorisotyön joustavuus erilaisissa tilanteissa, nuorten luottamus etsivään nuorisotyöhön, onnistumiset yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, tunnettavuuden parantuminen sekä työyhteisön toimivuus.

Vastaajat nostivat esille monipuolisesti erilaisia toiminnan laatuun ja etsivän nuorisotyön joustavuuteen liittyviä asioita.

”Mahdollisuus työskennellä nuoren kanssa intensiivisesti, rauhassa. Olemme saaneet olla mukana kehittämässä kahdenpaikkakunnan välistä yhteistyötä toimivaksi ja nuoret saavat tasavertaisempaa palvelua.”

”Kun asiakkaita ei ole hurjasti, niin aikaakin yksilölliseen, kiireettömään työskentelyyn on ja etsivä on nopeastikin käytettävissä.”

”Kunnan etsivätyö on pitänyt kiinni nuoren kuulluksi tulemisessa ja kokonaisvaltaisen tilanteen hahmottamisessa ja siinä koemme, että olemme onnistuneet etsivinä hyvin. Syrjäytyneiden nuorten osallistamisessa ja vertaistukiryhmien muodostamisessa olemme onnistuneet. Koemme, että toimintaympäristössämme on vapaus toteuttaa toimintaamme joustavasti ja tavoitteellisesti.”

”Hyvä prosentti tavoitetuista nuorista, ketkä haluavat työskennellä etsivien kanssa.”

”Ent kohderyhmä haastaa nykymuotoisen palvelujärjestelmän ja toimintatavat. Ent vastaa haasteeseen joustavuudella ja moninaisilla nuorilähtöisillä toimintatavoilla.”

”Etsivä nuorisotyö on joustava ja notkea työmuoto, joten tilanteisiin voi reagoida nopeasti.”

”Työn suoma joustavuus, etsivä nuorisotyö kykenee mukautumaan nopeasti nuorten tarpeisiin.”

Yksi tärkeimmistä onnistumisen tunteista syntyy nuoren positiivisesta asiakaskokemuksesta, sekä nuorten ja etsivien nuorisotyöntekijöiden välillä näkyvästä luottamuksesta.

”Ison tai pienen vastoinkäymisen kääntynyt lopulta parhain päin, ja asiakas voimaantuu onnistumisen tunteesta ja jatkaa elämässä eteenpäin. Jokainen tutkintotodistuksen saanut kiitosta antava nuori, jota on autettu pitkään ja ponnekkaasti opintojen tiellä!”

”Nuorten kanssa tehtävä työ ja kun näkee heidän pääsevän elämässä eteenpäin. Näkee heidän kokevan onnistumisen tunnetta. Saadaan nuori aktiiviseksi.”

”Nuorten kohtaaminen & positiivisen ja luottamuksellisen ilmapiirin synnyttäminen.”

”Luottamukselliset välit asiakkaisiin, jotka saattavat palata palvelunohjaukseen uudestaan.”

”Kun teemme yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa ja sitä kautta nuori itse saa edistystä asioihinsa. Nuori toimii itse aktiivisena osallisena oman elämänsä edistäjänä.”

Vaikka yhteistyöhön liittyi toimijoiden antamien vastausten perusteella jonkin verran haasteita, niin yhteistyössä nähtiin myös paljon onnistumisia.

”Yhteistyöverkoston luominen.”

”Puolustusvoimien kanssa tehtävä yhteistyö on sujuvaa ja helppoa. Ohjaamossa työskentely tuo nuoren ulottuville runsaasti mahdollisuuksia sekä sujuvaa asioidenhoitoa. Yhteistyössä eri organisaation edustajien kanssa toteutetut ryhmät.”

”Yhteistyö aikuissosiaalityön, kuntouttavan työtoiminnan, nuorisotoimen ja seurakunnan nuorisotyön kanssa”

”Verkostojen toimivuus, etsivään nuorisotyöhön ilmoitetut nuoret on tavoitettu hyvin ja yhteistyö on alkanut sekä nuoria on saatu kiinnittymään heidän tarvitsemiinsa palveluihin.”

”Viranomaisyhteistyö, ollaan tuotu itsemme tiettäviksi.”

”Yhteistyö tiettyjen tahojen kanssa. Se toimii erittäin hyvin ja on helppoa.”

Myös tunnettavuuden parantamisessa etsivät nuorisotyöntekijät kokivat onnistumisia siitä huolimatta, että tunnettavuuden lisäämisessä onkin toimintaan liittyvien haasteiden kohdalla annettujen vastausten perusteella edelleen parannettavaa.

”Nuoret tietoisia etsivästä nuorisotyöstä ja toiminnasta. Nuorten luottamuksen saavuttamisen myötä heidän avoimuus. Oikeiden palveluiden löytäminen ja onnistumiset palkitsevat nuoria, heidän perheitään ja tietenkin myös etsivää.”

”Etsivän tuen "maine" on levinnyt ja luottamus on hyvä nuorten piirissä. Etsivä on aikuinen, joka oikeasti välittää.”

”Etsivä nuorisotyö aletaan tuntea kuntalaisten parissa; epäformaali kohtaaminen on saattanut johtaa yhteydenottoon ja jopa asiakkuuteen.”

”Etsivä nuorisotyö on tullut kuntalaisten tietoisuuteen hyvin. Palaute on ollut hyvää. Etsivä nuorisotyöntekijä on koettu helposti lähestyttäväksi.”

”Työn mainostaminen nuorille. Nuoret tietävät työntekijän.”

Vastaajat kertoivat, että oman organisaation tarjoamat mahdollisuudet sekä työyhteisössä vallitseva hyvä ilmapiiri ovat auttaneet työssä viihtymistä ja nuorten asioiden edistämistä.

”Omassa organisaatiossa hyvät mahdollisuudet tehdä työtä ja vaikuttaa omaan työhön. Tavoitettujen nuorten määrä on lisääntynyt hienoisesti joka vuosi.”

”Työn jatkuvuus ja pitkäkestoinen tavoitteellinen työote sekä työmenetelmien kehittäminen tuo mahdollisuuden seurata ja nähdä nuoren elämäntilanteiden muutokset.”

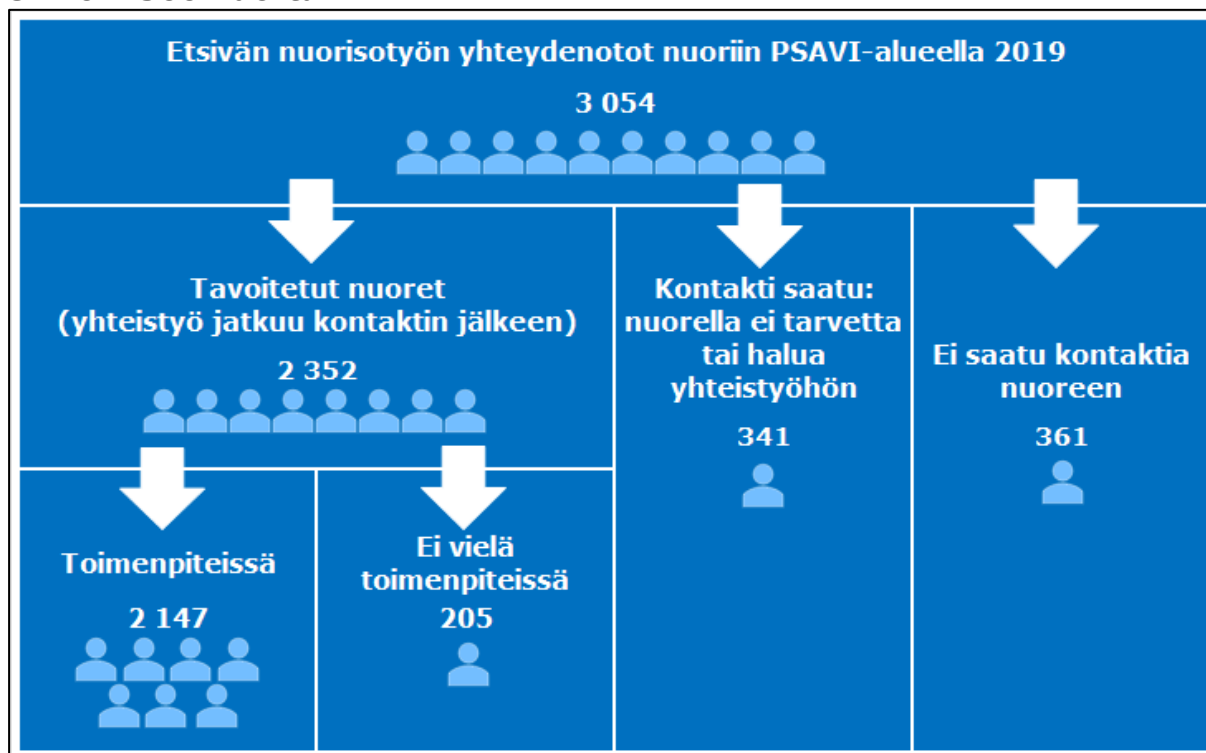
”Työparityö: kemiamme toimivat ja nuori pääsee mukaan positiiviseen, iloa tuottavaan vuorovaikutukseen. Tämä voimaannuttaa nuorta, sekä auttaa meitä jaksamaan työssämme. Tällä edesautamme myös luottamuksen syntymistä / lisääntymistä. ”

4 Nuoret etsivän nuorisotyön asiakkaina

Yhteydenotolla tarkoitetaan tilannetta, jossa nuori on ollut yhteydessä etsivään nuorisotyöntekijään tai jossa etsivä on ollut yhteydessä nuoreen. Nuoret ovat etsivään nuorisotyöhön yhteydessä ensimmäisenä yleensä joko nuoren suoran yhteydenoton tai jonkun muun, kuten yhteistyöverkoston tai läheisen, yhteydenottopyynnön kautta. Yhteydenotot voivat olla esimerkiksi nuoren käynti etsivän nuorisotyöntekijän luona tai etsivän käynti nuoren luona. Yhteydenotoksi lasketaan puhelinsoitot, sähköpostiviestit, yhteydenotot verkon kautta, kirjalliset yhteydenotot ja vastaavat. Tavoitetuilla nuorilla tarkoitetaan niitä nuoria, joiden kanssa yhteistyö on jatkunut ensimmäisen yhteydenoton jälkeen. Esimerkiksi aloitettu keskustelu nuoren kanssa tuen tarpeesta.

PSAVI-alueella etsivät nuorisotyöntekijät olivat yhteydessä 3 054 nuoreen vuonna 2019 (Kuva 8.). Yhteistyö nuoren kanssa ei aina jatku yhteydenoton tai yhteydenottopyynnön jälkeen. Tähän voi olla syynä se, ettei nuoreen ole saatu yhteyttä, nuori ei halua aloittaa yhteistyötä tai hän ei ole kokenut tarvetta yhteistyölle. Etsivä nuorisotyö tavoitti PSAVI-alueella 2 352 nuorta vuonna 2019. Tavoitetuista nuorista vuoden 2019 loppuun mennessä 2 147 oli toimenpiteissä eli etsivä nuorisotyöntekijä oli ohjannut nuoren johonkin palveluun tai toimenpiteeseen. Tavoitetuista nuorista 205 ei ollut vielä vuoden loppuun mennessä päätynyt tai päässyt toimenpiteisiin tai oli kieltäytynyt kokonaan yhteistyöstä tavoittamisen jälkeen.

Kuva 8. Etsivän nuorisotyön asiakkaat PSAVI-alueella vuonna 2019. Yksi hahmo kuvastaa 10 prosentin osuutta nuorista, joihin otettiin yhteyttä, eli noin 300 nuorta.

4.1 Yhteydenotot nuoriin ja nuorten tavoittaminen

Vuoden 2019 aikana PSAVI-alueen yhteydenotetuista 3 054 nuoresta suurimpana ikäryhmänä olivat 16–20 -vuotiaat (Taulukko 6.). Tämän ikäisten nuorten osuus oli yli puolet kaikista yhteydenotoista. Kaikista parhaiten eri ikäryhmistä tavoitettiin alle 16-vuotiaat nuoret. Mitä vanhemmista nuorista oli kyse, sitä heikemmin nuoriin saatiin kontakti.

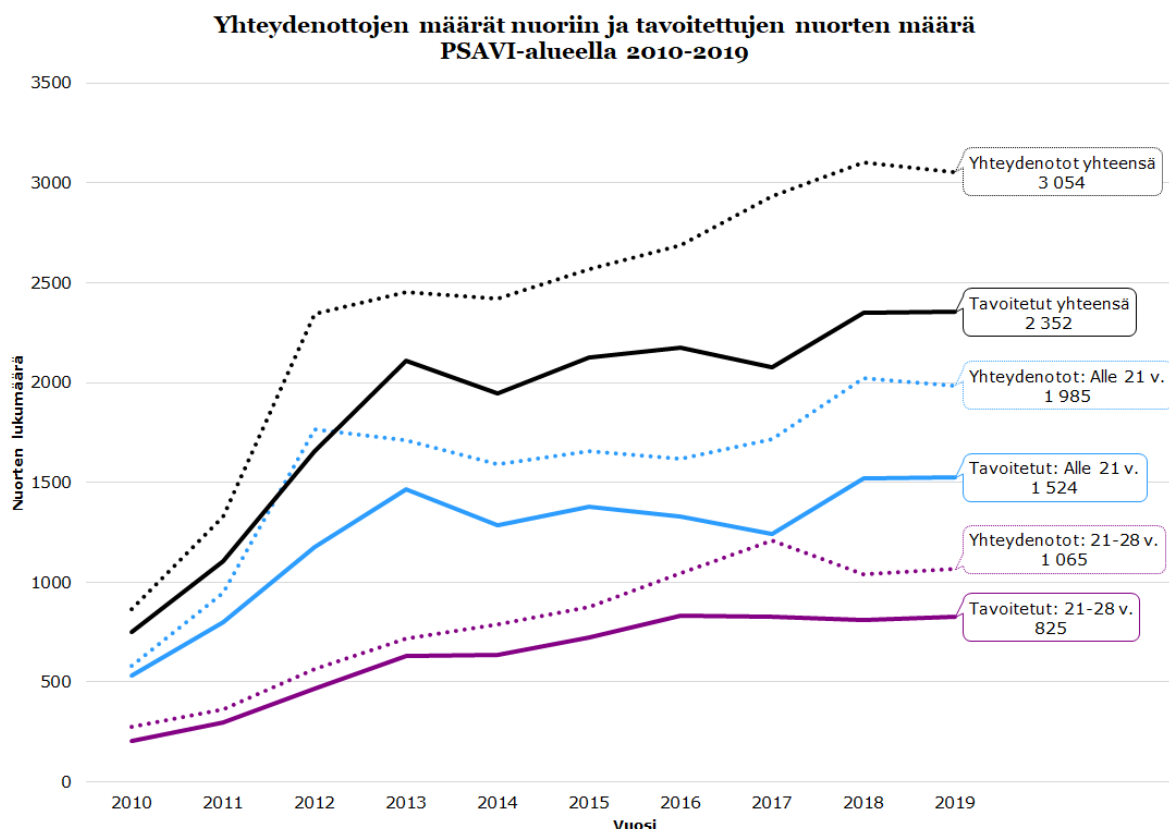
Taulukko 6. Etsivän nuorisotyön yhteydenotot nuoriin ikäryhmittäin PSAVI-alueella vuonna 2019.

Alue	Yhteydenotot	Tavoitettujen osuus	Kontaktien osuus	Kontaktia ei saatu -osuus
Alle 16-vuotiaita	185	92 %	6 %	2 %
16-20-vuotiaita	1 800	75 %	14 %	11 %
21-25-vuotiaita	852	78 %	8 %	14 %
26-28-vuotiaita	213	77 %	7 %	16 %
Ei tietoa	4	75 %	25 %	0 %
Yhteensä	3 054	77 %	11 %	12 %

Yhteydenottojen määrät ovat lisääntyneet joka vuosi PSAVI-alueella vuodesta 2014 alkaen, kunnes vuonna 2019 yhteydenottojen määrä laski hieman (Kuva 9.). Yhteydenotot 21–28 -vuotiaisiin ovat kasvaneet tarkastelujaksolla tasaisesti, kunnes vuonna 2018 niiden määrä laski selvästi. Yhteydenottojen määrä alle 21-vuotiaisiin sen sijaan kasvoi samaan aikaan huomattavasti. Tavoitettuja nuoria

on vuosina 2018 ja 2019 ollut selvästi aiempaa enemmän. Vuosina 2013–2017 tavoitettuja nuoria oli yhtenä vuonna keskimäärin 2 100, kun vuosina 2018–2019 määrä oli yli 2 300. Vuonna 2018 tavoitettujen alle 21-vuotiaiden nuorten määrä nousi takaisin vuoden 2013 tasolle: yli 1 500 nuoreen. 21–28 -vuotiaiden tavoitettujen määrät ovat säilyneet 800–850 nuoren vuositasolla useamman vuoden ajan.

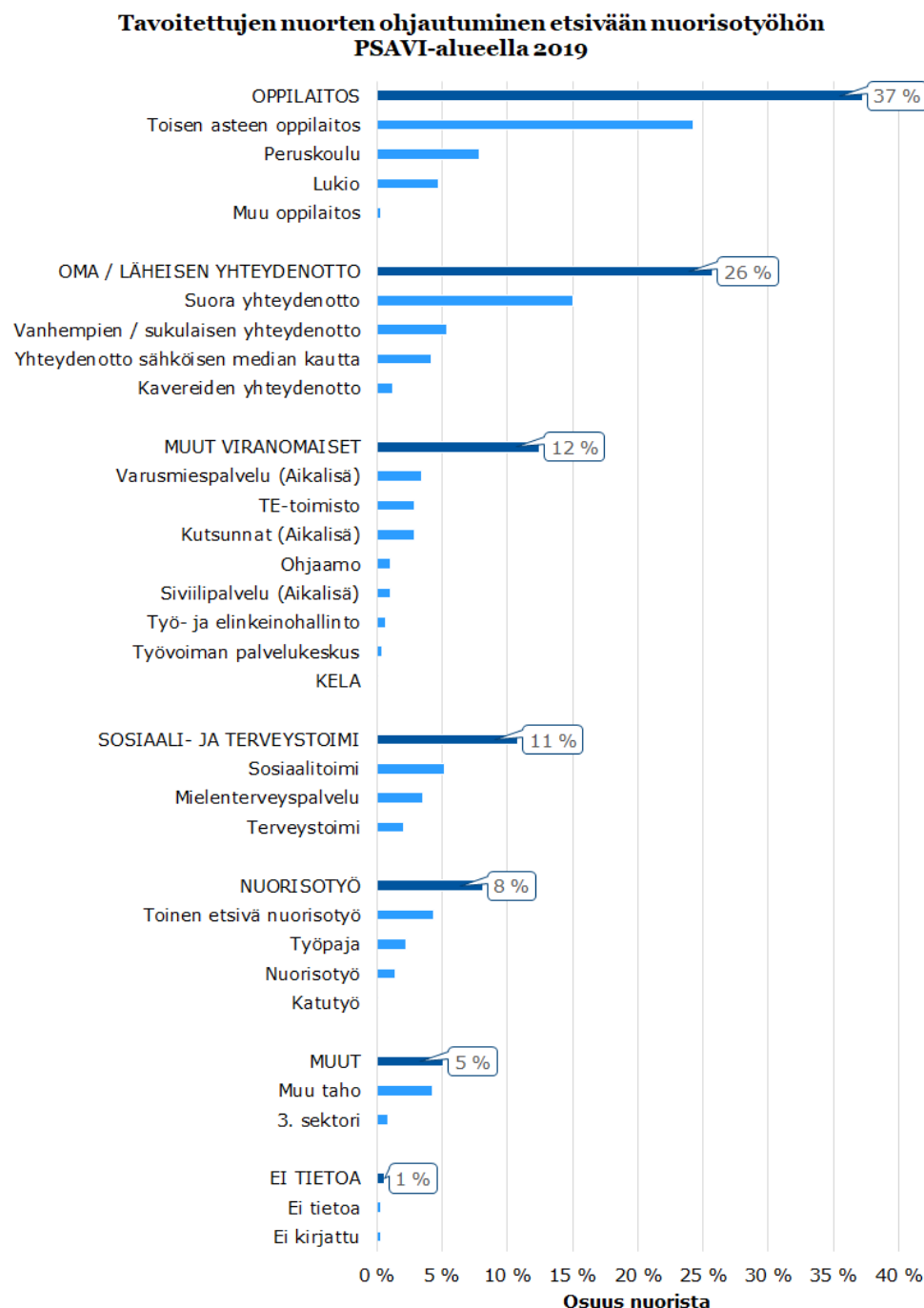
Kuva 9. Yhteydenotettujen ja tavoitettujen nuorten määrät PSAVI-alueella vuosina 2010–2019.

4.2 Nuorten ohjautuminen etsivään nuorisotyöhön

Nuoret tulevat etsivään nuorisotyöhön useimmiten ohjaavien yhteistyötahojen kautta. PSAVI-alueella nuoria ohjautui etsivään nuorisotyöhön eniten oppilaitosten kautta ja oppilaitoksista eniten toisen asteen ammatillisen koulutuksen kautta (Kuva 10.). Toiseksi eniten nuoria ohjautui etsivään nuorisotyöhön suorien yhteydenottojen kautta. Yleisin yhteydenottaja oli nuori itse. Kolmanneksi yleisin ohjaava taho olivat muut viranomaiset, joista suurimpana varusmiespalvelu Aikalisä-toiminnan kautta.

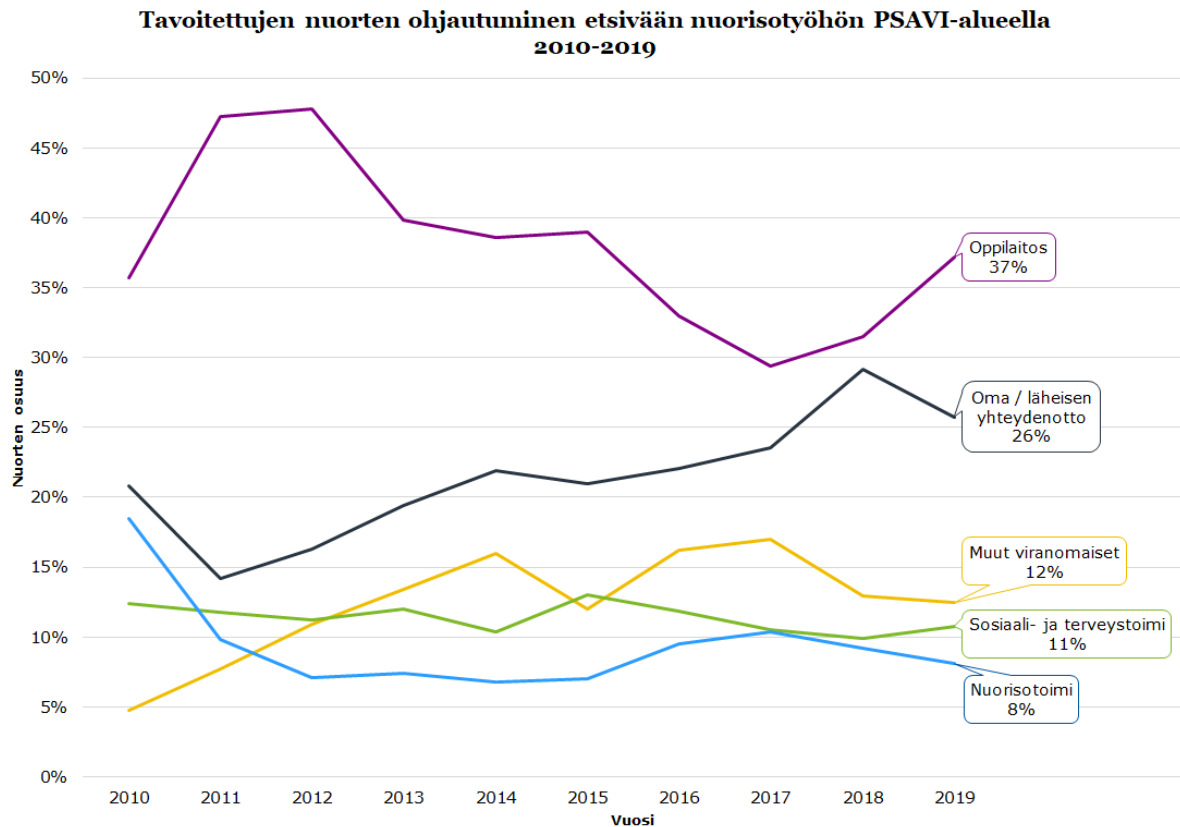
Kuva 10. Tavoitettujen nuorten ohjautuminen etsivään nuorisotyöhön PSAVI-alueella vuonna 2019.

PSAVI-alueella ohjaavien tahojen osuuksissa on tapahtunut muutos vuosina 2010–2019 (Kuva 11.). Oppilaitosten osuus ohjaavana tahona on vähentynyt vuosien 2012–2017 aikana huomattavasti, mutta se on kääntynyt hienoiseen kasvuun vuodesta 2018 alkaen. Oman tai läheisen yhteydenottojen kautta ohjautuneiden nuorten määrä kasvoi vuoteen 2018 mennessä lähes 30 prosenttiin. Vuonna 2019 sen osuus laski selvästi, kattaen kuitenkin edelleen neljäsosan kaikkien tavoitettujen nuorten ohjautumisesta etsivän nuorisotyön palveluihin. Muiden viranomaisten kautta ohjautuneiden nuorten määrä on vaihdellut vuosittain 15 prosentin osuuden molemmilla puolilla. Sosiaali- ja

terveystoimen, ja nuorisotoimen osalta ohjautumisessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

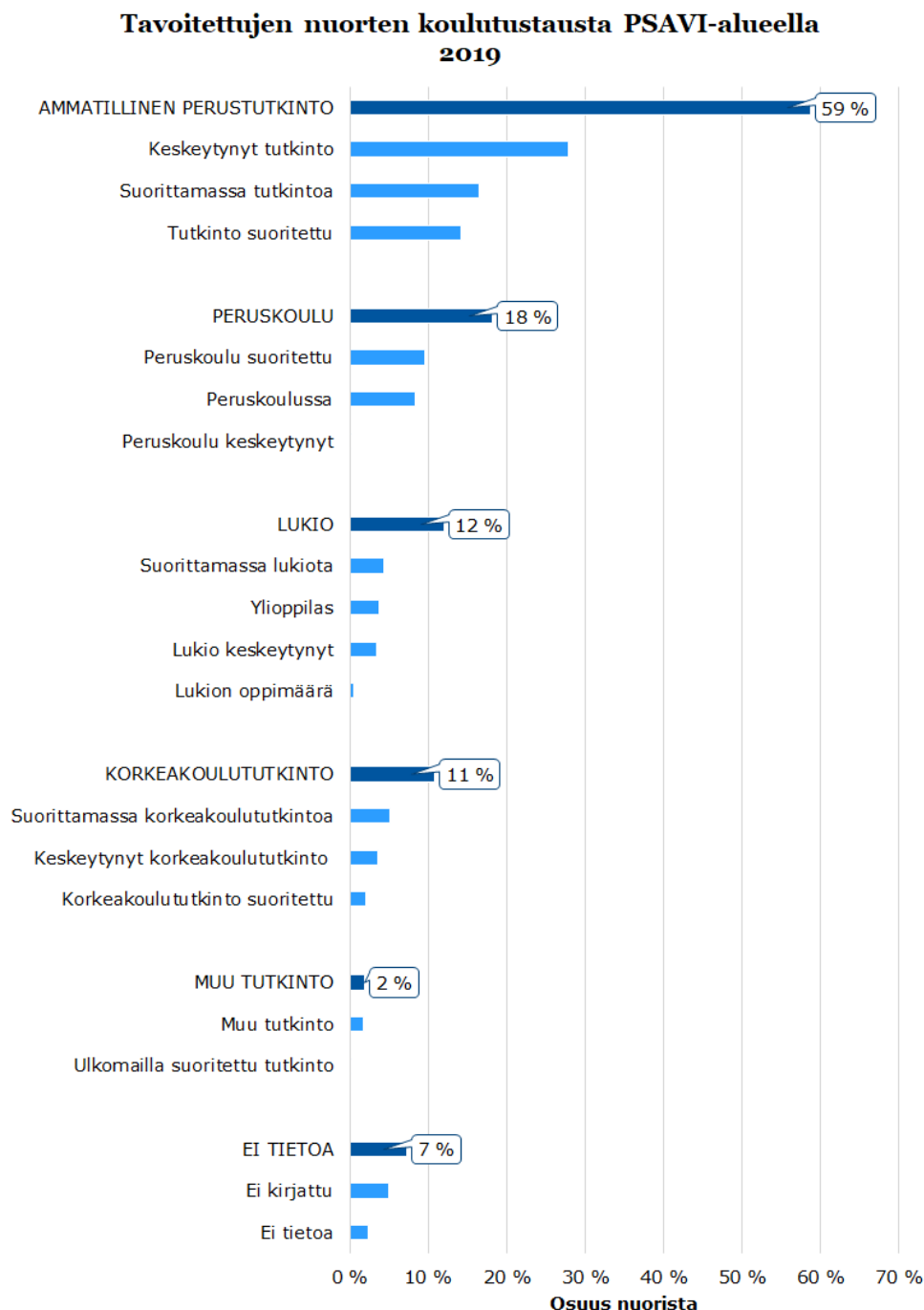
Kuva 11. Tavoitettujen nuorten ohjautuminen etsivään nuorisotyöhön ohjaavan tahon mukaan PSAVI-alueella vuosina 2010–2019. Kuvasta on jätetty selkeyden vuoksi pois luokat "Muut" ja "Ei tietoa".

4.3 Nuorten taustat

Yli puolella etsivän nuorisotyön tavoittamista nuorista PSAVI-alueella oli taustalla ammatillisen perustutkinnon opinnot (Kuva 12.). Näistä noin puolella tutkinnon suorittaminen oli kuitenkin ollut keskeytyneenä etsivän nuorisotyön asiakkaaksi tultaessa. Kaikkia koulutusasteita tarkasteltaessa keskeytyneet opinnot löytyivät taustalta lähes kolmasosalla nuorista.

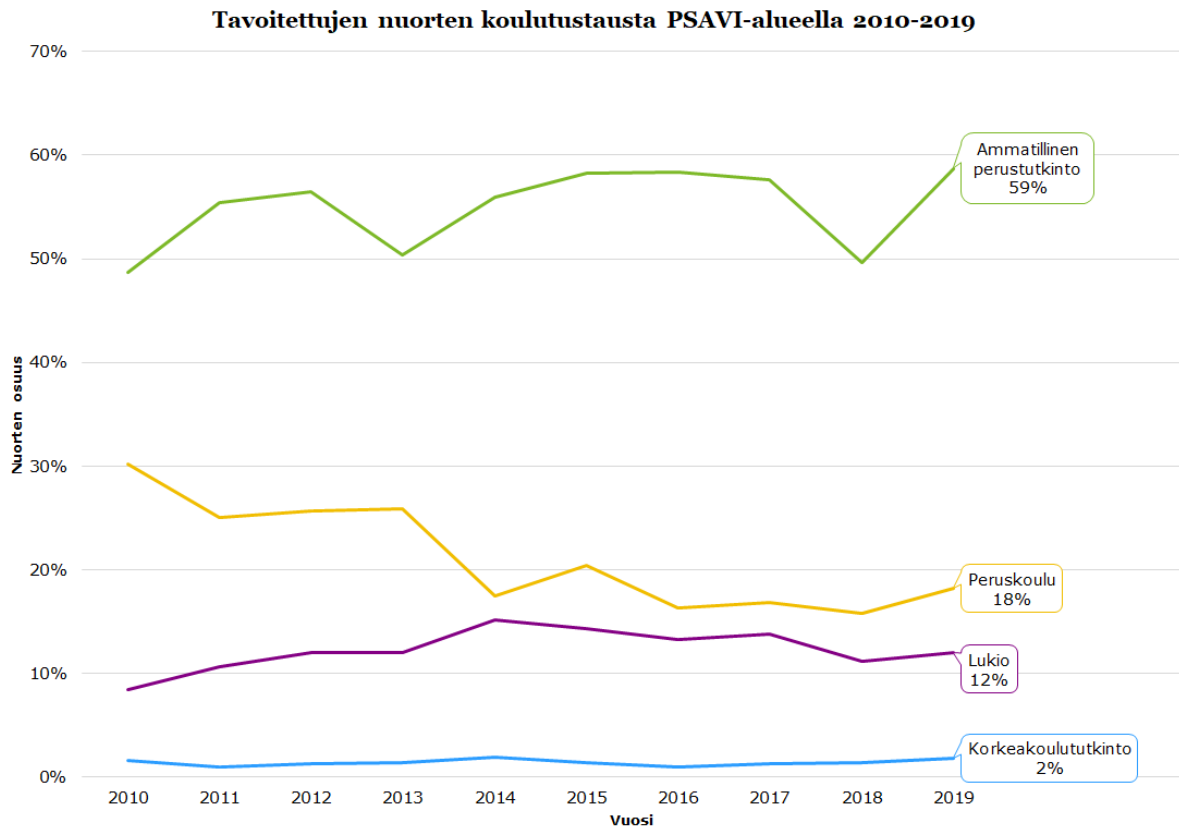
Kuva 12. Tavoitettujen nuorten koulutustausta PSAVI-alueella vuonna 2019.

Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten koulutustaustojen osuuksissa ajanjaksolla 2010–2019, selkein pitkän ajan muutos on tapahtunut peruskoulun osuudessa, joka on laskenut vuosien aikana yli 10 prosenttiyksikköä (Kuva 12.). Muilta osin muutokset koulutustaustoissa koskevat ennen kaikkea yksittäisiä vuosia. Esimerkiksi ammatillisen perustutkinnon taustalla tulevien nuorten osuus vuonna 2018 oli huomattavasti pienempi lähivuosiin verrattuna. Tuolloin nuorten, joiden koulutustausta ei ole tiedossa, osuus oli huomattavan korkea verrattuna muihin vuosiin. On siis mahdollista, että ammatillisen perustutkinnon osuus

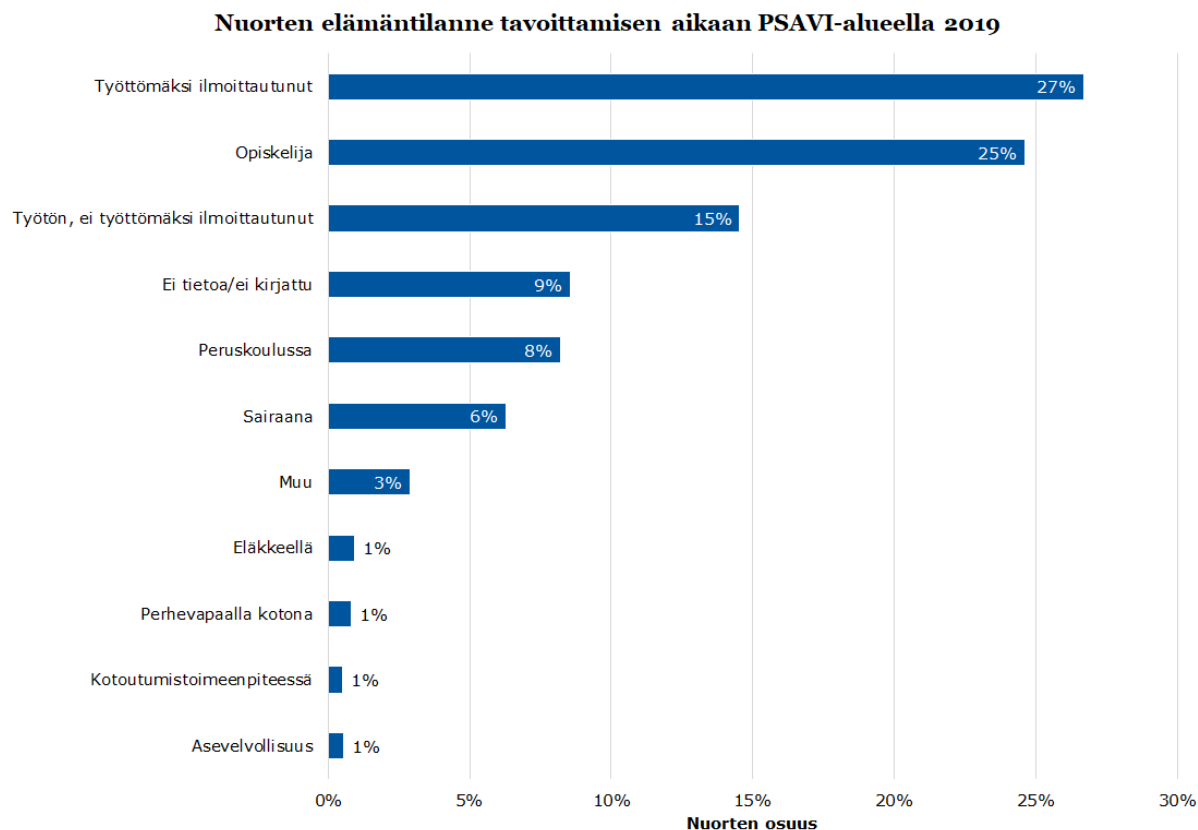
nuorten taustoissa ei ollut käytännössä normaalia pienempi verrattuna muihin koulutustaustoihin, vaan niitä ei kirjattu niin paljon kuin yleensä.

Kuva 13. Tavoitettujen nuorten koulutustausta PSAVI-alueella vuosina 2010–2019. Kuvasta on jätetty selkeyden vuoksi pois luokat "Muu koulutus" ja "Ei tietoa".

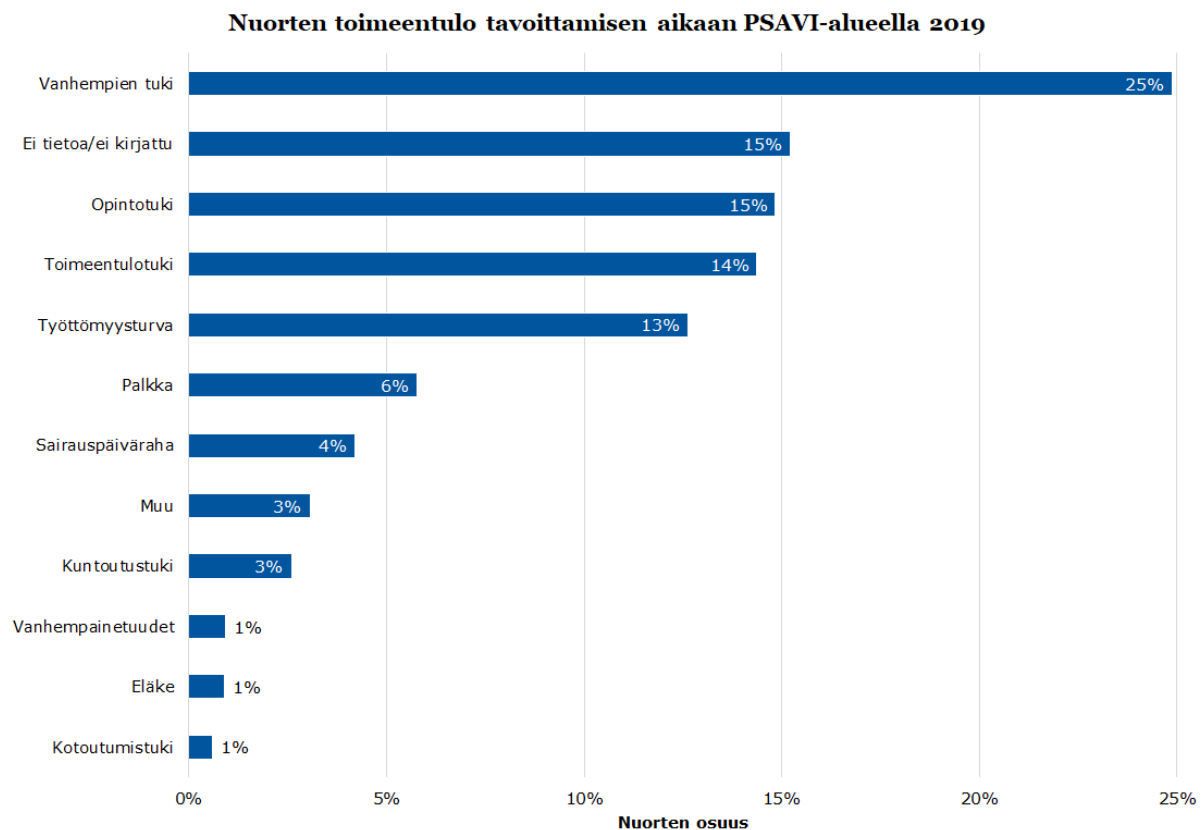
Etsivän nuorisotyön asiakkailta kartoitetaan myös heidän elämäntilannettaan, toimeentuloa ja asumismuotoa. Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten elämäntilanteissa oli jonkin verran eroavaisuuksia vuonna 2019 (Kuva 13.). Nuorista neljäsosa oli ilmoittautunut työttömäksi, ja vastaavasti neljäsosa oli opiskelemassa. Jopa 15 prosenttia nuorista oli työtön, mutta ei ollut ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi.

Kuva 14. Tavoitettujen nuorten elämäntilanteet PSAVI-alueella vuonna 2019.

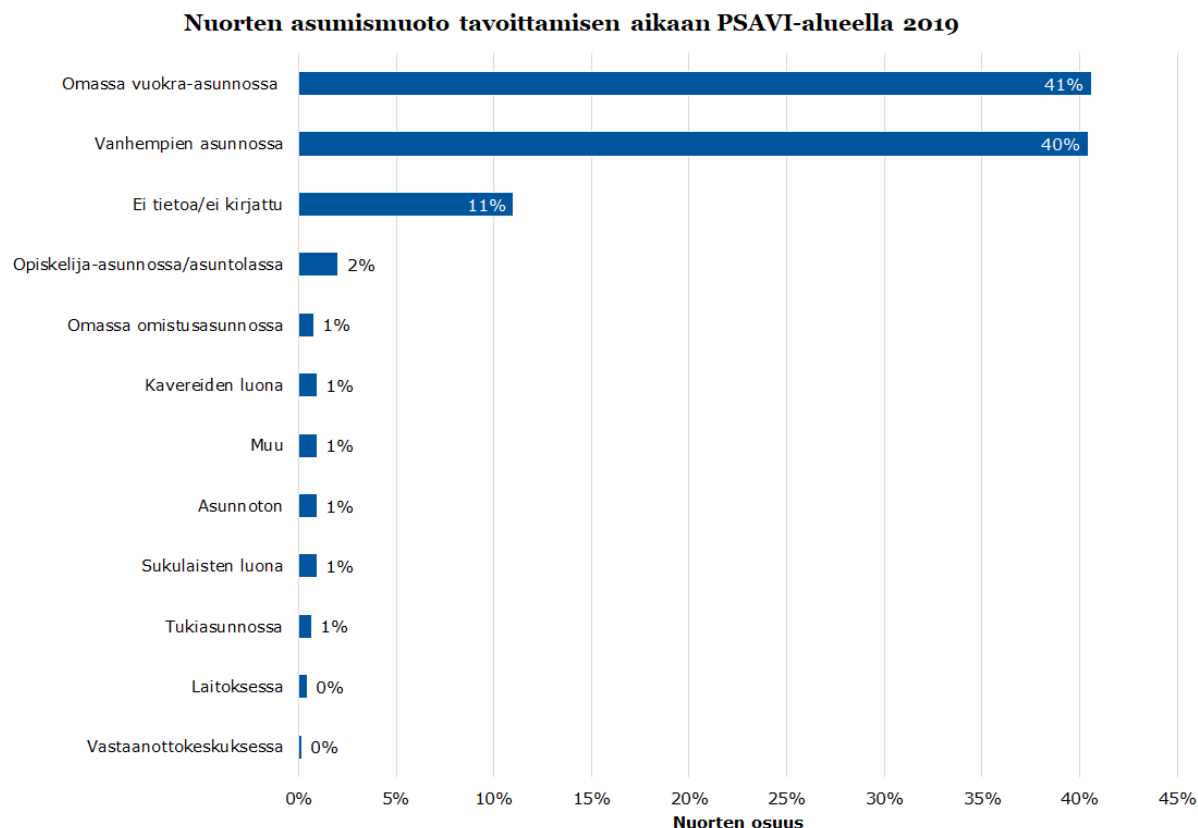
Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten keskuudessa toimeentulon lähteenä oli useimmiten vanhempien tuki (Kuva 14.). Tämän lisäksi tavoitetut nuoret olivat pääasiassa opintotuen, pitkäaikaisen toimeentulotuen ja työttömyysturvan asiakkaita. Samoin kuin edellisen, elämäntilannetta koskevan kuvan kohdalla, myös toimeentulon lähde on ollut useimpina aiempina vuosina huonommin tiedossa kuin vuonna 2019. Tämän takia kuvan perusteella näyttää siltä, kuin kaikkien eri toimeentulojen muodot olisivat yleistyneet vuonna 2019 verrattuna aiempiin vuosiin.

Kuva 15. Tavoitettujen nuorten pääasiallinen toimeentulo PSAVI-alueella vuonna 2019.

Etsivän nuorisotyön tavoittamat nuoret asuivat vuonna 2019 yleisimmin PSAVI-alueella omassa vuokra-asunnossa tai vanhempien asunnossa (Kuva 15.). Näiden lisäksi oli yleistä, että nuoren asumismuotoa ei tiedetty. Muiden asumismuotojen osuudet olivat varsin vähäiset.

Kuva 16. Tavoitettujen nuorten pääasiallinen asumismuoto PSAVI-alueella vuonna 2019.

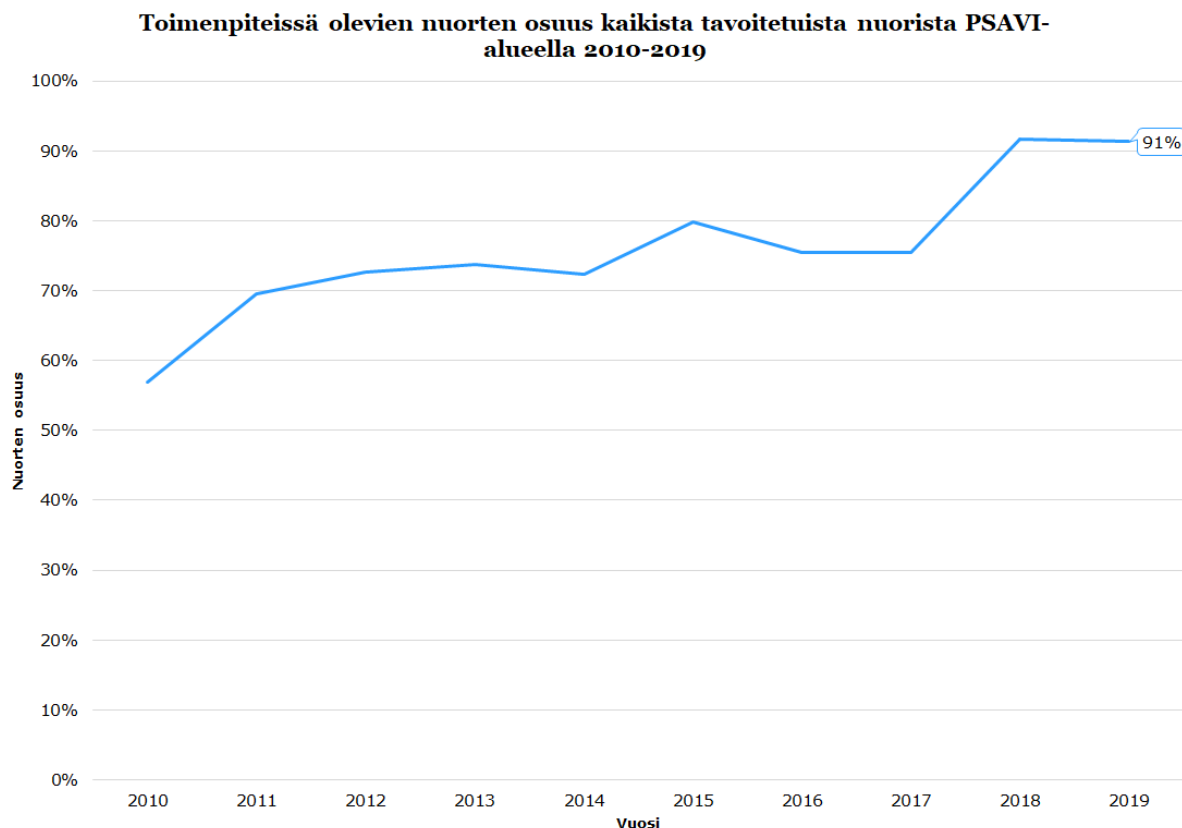

4.4 Nuorten sijoittuminen palveluihin ja toimenpiteisiin

Etsivät nuorisotyöntekijät ohjaavat tavoittamiaan nuoria monipuolisesti eri palveluihin ja toimenpiteisiin. Toimenpiteillä tarkoitetaan kaikkia sellaisia palveluja, joihin etsivät nuorisotyöntekijät tavoittamiaan nuoria ohjaavat, kuten opinnot tai sosiaali- ja terveystyö. Etsivien nuorisotyöntekijöiden työ ei rajoitu vain ohjaukseen. Neuvonta, tuki, tulevaisuuden suunnittelu ja tsemppaus ovat tärkeässä osassa asiakassuhteessa.

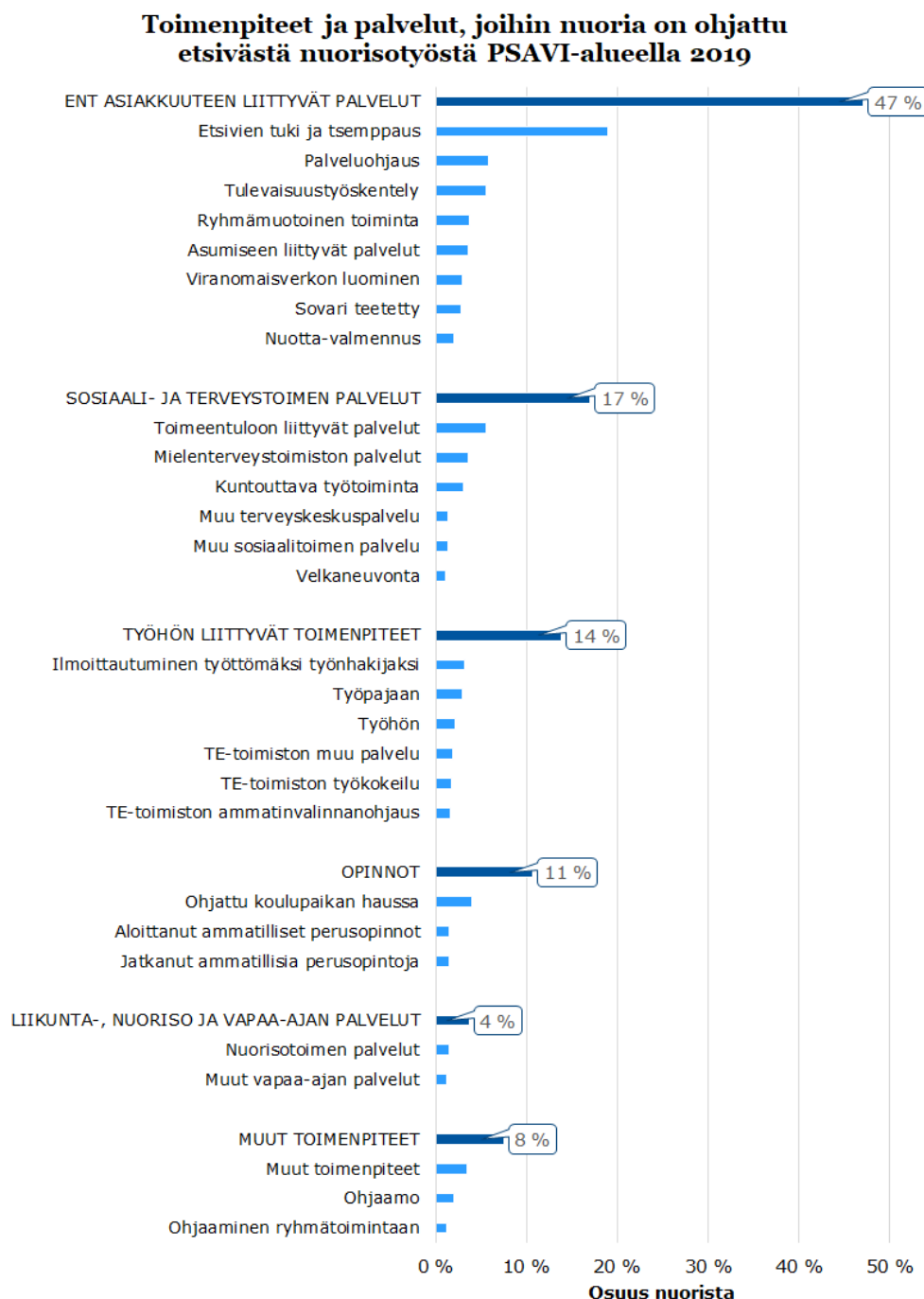
PSAVI-alueella etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten sijoittuminen toimenpiteisiin on parantunut melko maltillisesti vuodesta 2010 lähtien, kunnes vuonna 2018 toimenpiteisiin sijoittuneiden nuorten osuus kasvoi huomattavasti edellisiin vuosiin verrattuna (Kuva 17.). Vuonna 2010 vain hieman yli 55 prosenttia tavoitettavista nuorista oli sijoittunut toimenpiteisiin vuoden loppuun mennessä. Vuonna 2019 osuus oli jo yli 90 prosenttia. Kokonaisuudessaan muutosta on tapahtunut kymmeniä prosenttiyksikköjä ajanjakson aikana.

Kuva 17. Toimenpiteissä olevien nuorten osuus kaikista tavoitetuista nuorista PSAVI-alueella 2010–2019.

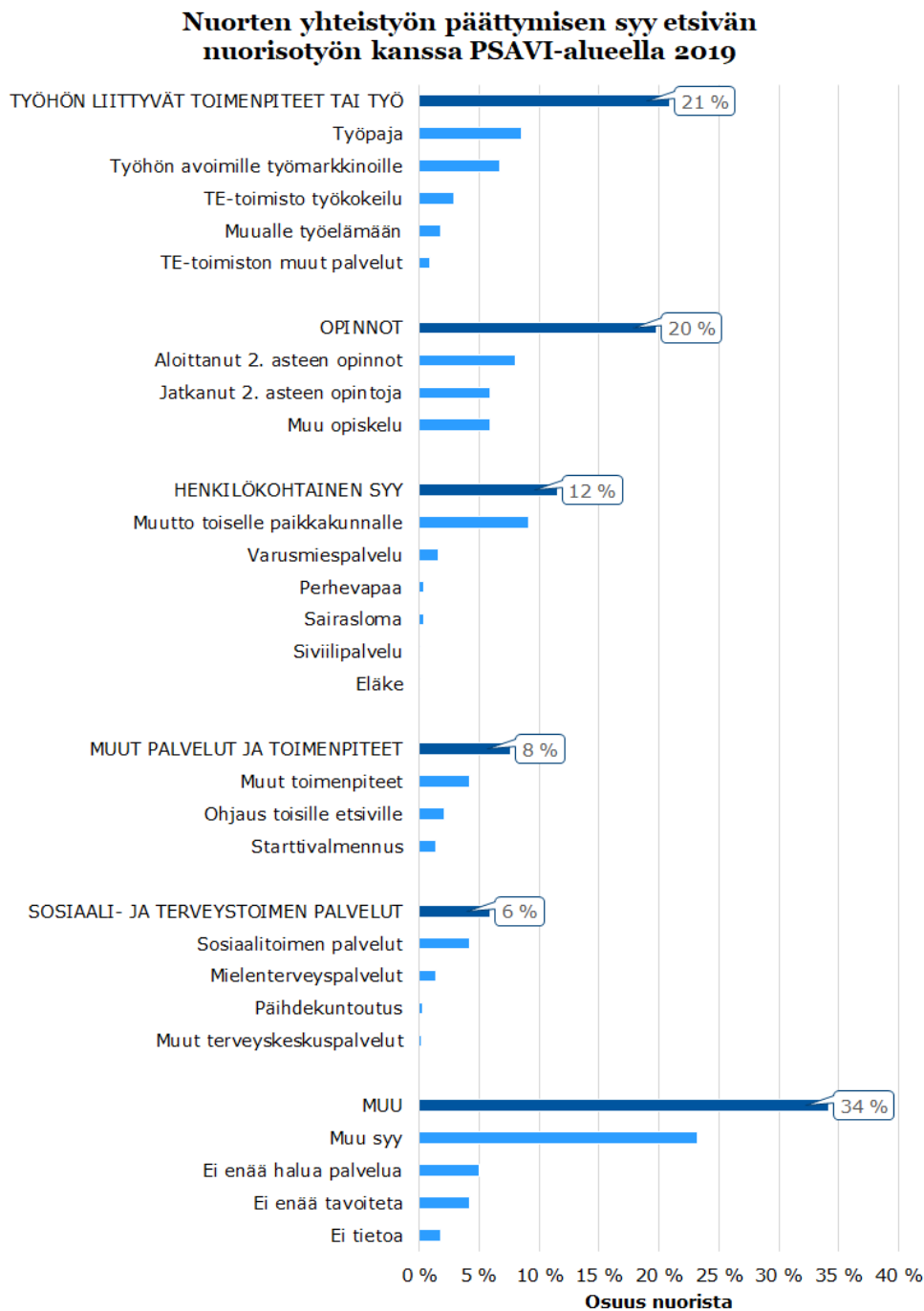
Nuoria ohjattiin vuonna 2019 moniin erilaisiin palveluihin ja toimenpiteisiin. Selkeästi tärkein yksittäinen toimenpide oli etsivien tuki ja tsemppaus, jonka osuus oli lähes 20 prosenttia (Kuva 18.). Tämän lisäksi nuoria ohjattiin usein palveluohjaukseen, tulevaisuustyöskentelyyn ja toimeentuloon liittyviin palveluihin sekä ohjattu opiskelupaikan hakuun liittyvissä asioissa.

Kuva 18. Toimenpiteet joihin nuoria ohjattiin PSAVI-alueella vuonna 2019. Kuvasta on jätetty selkeyden vuoksi pois kaikki ne toimenpiteet ja palvelut, joiden osuus oli alle 1 prosentin.

Nuorten yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa päättyi puolessa tapauksista joko työhön liittyvään toimenpiteeseen, siirtymiseen opiskelujen pariin tai toiselle paikkakunnalle muuttamiseen (Kuva 19.). Työhön liittyvistä toimenpiteistä yleisimmät olivat työpajaan, työhön tai työkokeiluun siirtyminen. Noin kuusi prosenttia etsivän nuorisotyön asiakkaiden päättäneistä siirtyi sosiaali- ja terveystoimen palveluiden piiriin. Lopuilla, noin 42 prosentilla nuorista, yhteistyö päättyi jonkun muun toimenpiteen tai syyn vuoksi.

Kuva 19. Nuorten yhteistyön päättymisen syy etsivän nuorisotyön kanssa PSAVI-alueella vuonna 2019.

4.5 Tarinoita nuorista etsivässä nuorisotyössä

Etsivän nuorisotyön kyselyssä toimijoita pyydettiin kertomaan esimerkkejä nuorten tilanteista ja nuorten asiakkuuteen liittyvistä onnistumisista. Alapuolelle on koottu vastaajien kirjoittamia tarinoita nuorista.

”Nuoren terveiset yhteistyön päättyessä ja hänen muuttaessa uudelle paikkakunnalle: Kiitos, että olet ollut tukenani ja auttanut minua, kun on ollut vaikeaa. Olen pystynyt puhumaan sinulle luottamuksella ja kertomaan asioita, mistä en ole voinut muille puhua. En olisi selvinnyt tästä vuodesta ilman apuasi.

Onneksi juuri sinä satuit olemaan minun etsivä nuorisotyöntekijäni. Teet tärkeää työtä!”

”Etsivä kohtaa nuoren ilman ennakoasenteita, kohtaamme nuoren ja selvitämme hänen todellisen voinnin ja palveluiden tarpeen usean tapaamisen ajan. Lääkäri tekee nopeita ratkaisuja, jotka eivät välttämättä palvele nuorta pitempään. Työllisyyspalveluihin ja mielenterveyspalveluihin on pitkät jonot ja nuoren vointi usein huononee odottaessa. Olemme usean nuoren kohdalla luoneet toivoa ja tukeneet läsnäolollamme nuorta. Eräs nuori tuli luoksemme työpaikkakiusaamisen vuoksi. Nuorta heiteltiin eri palveluista toisiin ja annettiin jonottaa. Lopulta hän sai sairauslomaa, mutta tilanne ei ratkennut sillä. Sama kiusaaminen jatkui vakavaksi kiusaamiseksi. Moni viranomainen sai nuoresta kuvan, että hän haluaa vain olla töistä pois ja sen takia hakee sairauslomaa. Työllisyysshankkeet ja paja ottivat nuoren asian hoitaakseen, mutta moni kunnan työntekijöistä oli lomalla ja nuoren tilanne töissä paheni. Etsivät tukivat nuorta ratkaisussa, jota muut tahot pitivät äkkinäiseltä ratkaisulta. Nuori irtisanoutui ja haimme yhdessä työpaikan ja tänä päivänä nuori toimii työssä, josta hän nauttii ja olemme käyneet tapaamassa häntä ja työpaikassa hän on pidetty työntekijä. Nuori kärsi sosiaalisen tilanteiden jännittämisestä ja työskentelee nyt onnistuneesti sosiaalisissa tilanteissa.”

”Nuori ollut pidemmän aikaa etsivän työn asiakkaana, käynyt työkokeilun kautta kokeilemassa eri ammatteja, mutta omaa alaa ei tuntunut löytyvän. Koulupaikkoja haettiin, mutta lähteminen omasta kunnasta oli haastavaa. Lopulta nuori meni työkokeiluun sellaiselle alalle, jota ei ollut koskaan edes ajatellut vaihtoehtona. Tällä hetkellä nuori suorittaa tutkintoa oppisopimuksella kyseiselle alalle.”

”Nuorella jäi peruskoulun päättötodistus saamatta, koska ei voinut osallistua opetukseen ryhmässä. Nuoren vanhemmat ottivat yhteyttä etsivään nuorisotyöhön, koska itsenäinen opiskelu kotona ei sujunut. Etsivä keskusteli koulun johdon kanssa ja tehtiin suunnitelma, mitä tulee tehdä, että nuori saavuttaa perusopetuksen oppimäärän. Suunnitelma tehtiin ja nuori sitoutui suunnitelman toteutukseen siten, että opintoja suoritettiin etsivän luona. Muutaman kuukauden jälkeen nuori sai päättötodistuksen ja pääsi ammatilliseen koulutukseen.”

”18-vuotias nuori ohjattiin työkkäristä miettimään jatkosuunnitelmia tulevaisuuteen etsivän luo. Nuoren kanssa mietittiin vaihtoehtoja (työkokeilu, kuntouttava, työpaja) ja kaikkeen vastaus oli, että ei kiinnosta, ei nappaa. Tulevaisuudessa ei ollut mitään, mitä kohti mennä. Muutaman käyntikerran jälkeen kävimme läpi kuntouttavan työtoiminnan paikkoja: kirjaston kohdalla nuoren silmät alkoivat loistamaan. ”a mitä, pääsenkö minä kirjastoon töihin?” Nuori lähti kuntouttavaan työtoimintaan kirjastolle ja ennen jakson loppumista nuori itse alkoi kyselemään seuraavaa paikkaa. Nuori sanoi, että haluaa tekemistä ja ei halua enää tipahtaa toimeentulotuella.”

”Osan kanssa työskentely vie vuosia ja palveluihin ohjaudutaan uudestaan ja taas uudestaan. Etsivänä olen joutunut pitkään ensin rakentamaan luottamusta ja haurasta itsetuntoa, että nuori uskaltautuu ottamaan muutakin apua vastaan, esim. menemään terapiaan. Joidenkin kanssa on ollut tilanne, että etsivän on

uskottava, että nuori vielä jonakin päivänä onnistuu, kun muut alkavat uskoaan menettää.

Esim. nuori nainen, jolla rankka menneisyys päihteiden parissa, on muutamassa vuodessa kasvanut vastuullisemmaksi ja realistisesti suunnittelee tulevaa, kykenee tekemään töitä(työllistämistuella) ja on saanut alkoholin käyttöönsä vähennettyä.

Ja päihdeongelmainen nuori mies, johon ei kukaan saanut kontaktia, alkoi kirjoitella etsivälle huolistaan Facebookin mesessä, jossa etsivä usein paikalla.

Kiusattu, huonosti voiva, yksinäinen opiskelija, joka suostui pitkällisen motivoinnin jälkeen menemään psykiatriselle sairaanhoitajalle. Pääsee pian terapiaan, vointi jo nyt kovasti parantunut ja jaksaa taas opiskella. Ilman tukea olisi saattaneet opinnot keskeytyä.”

”Yhdellä nuorella oli vaikeuksia saada työssäoppimispaikkaa ja opiskelut olivat jäämässä kesken. Huolestunut äiti otti yhteyttä etsivään. Yhdessä etsivän kanssa käytiin tutustumassa mahdolliseen työssäoppimispaikkaan ja sieltä löytyikin paikka. Arjen rytmi löytyi ja opiskelut jatkuivat.”

”Nuori kävi ammattikoulua. Hänen mielenterveys koki kolauksen siviilielämästä johtuvista syistä ja koulun käynti vaikeutui. Kuraattori ohjasi hänet psykologin juttusille ja otti yhteyttä etsivä nuorisotyöhön. Etsivä nuorisotyö pystyi tarjoamaan arjen tukemiseksi liikuntapalveluita ja käymään hänen luonaan kotikäynneillä mm. kokkaamassa. Yhteistyössä tuemme nuoren kuntoutumista ja hänen pääsyään takaisin opiskelujen pariin.”

”Viime vuoden aikana työskentelin nuoren kanssa, joka kärsi sosiaalisten tilanteiden pelosta. Jonkin ajan kuluttua työskentelyn alusta, nuori pääsi toiselle paikkakunnalle työpajalle ja kiitti avusta.”

”Nuori, ohjautui Ohjaamon kautta etsivälle nuorisotyöntekijälle. Nuori oli ollut vuosia täysin opiskelu- ja työelämän ulkopuolella ja asui vanhempiansa luona. Hän ei ollut liikkunut juurikaan kodin ulkopuolella ja sosiaalista elämää oli hyvin vähän. Hänen kanssaan työskenneltiin useiden eri elämän osa-alueiden parissa. Nuorella oli ohjautuessaan etsivälle halu muuttaa elämänsä. Nuori ohjautui etsivän kautta työpajalle ja on nyt hakenut opiskelemaan.”

5 Lähteet

Erityisavustus etsivän nuorisotyön tukemiseen vuonna 2019

<https://www.avi.fi/documents/10191/2098389/Hakuilmoitus+etsiv%C3%A4%20nuorisoty%C3%B6%202019+fi.pdf/001de716-30a1-45da-87b8-83fba759afca>

HE 111/2016 vp (2016). Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolaiksi.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_111+2016.pdf

Honkonen Tiina (2016). Työnohjauksen mahdollisuudet nuorisotyössä. Nuorisotyö-lehti 3/2016.

Nuorisolaki 1285/2016. Annettu Helsingissä 21.12.2016.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020). Valtakunnallinen etsivän nuoristyön kysely 2019.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Oulu

2020